

Україна: Лист про наміри

14168/0/2-16 від 01.09.16

Київ, 1 вересня 2016 р.

Пані Крістін Лагард

Директору-розпоряднику

Міжнародного валютного фонду

Вашингтон, ОК, 20431

Шановна пані Лагард!

1. В оновленій редакції Меморандумів про економічну і фінансову політику (МЕФП) від 27 лютого і 21 липня 2015 р., що додається, ми підтверджуємо нашу налаштованість на реалізацію політики і виконання завдань економічної програми, що підтримується в межах угоди з МВФ про Механізм розширеного фінансування (EFF). Ми також надаємо виклад досягнень і подальших етапів політики, спрямованої на виконання цих завдань.
2. Попри виключно складну ситуацію в Україні - з неврегульованим конфліктом на Сході - ми доклали рішучих зусиль для реалізації напрямків політики, передбачених програмою, підтримуваною у межах угоди про Механізм розширеного фінансування, що відображає нашу рішучу налаштованість на перебудову економіки і реформи. Після глибокого і болючого спаду, економічна активність продовжувала поживляватися в першому півріччі 2016 р., а реальний ВВП в двох послідовних кварталах зростав вперше з 2012 року. Рівень інфляції стрімко скорочується. Що стосується напрямків політики, ми вжили заходів для підтримки необхідної податково-бюджетної консолідації, відновлення стабільності фінансового сектору, початку роботи з подолання корупції і покращення умов для підприємницької діяльності.
3. Наші дії забезпечили виконання всіх критеріїв ефективності (КЕ), за винятком трьох, а також шести з одинадцяти структурних «маяків», встановлених на період до кінця травня 2016 року. Що стосується невиконаних критеріїв ефективності, попри те, що Національний банк України (НБУ) посилив свої зусилля для придбання іноземної валюти на ринку після запровадження валютних аукціонів, (скоригований) критерій ефективності для чистих міжнародних резервів (ЧМР) станом на кінець грудня 2015 р. не

був виконаний, переважно, через більш несприятливі зовнішні умови. Також, постійно діючі критерії ефективності стосовно ненакопичення заборгованості за виплатами по зовнішньому боргу та стосовно незапровадження обмежень на обмін валюти не були дотримані. Крім того, попри успішне завершення реструктуризації 13 із 14 державних облігацій, ми дотепер не змогли дійти згоди стосовно реструктуризації облігації, що залишилась, за якою у нас виник борг. Проте ми проводимо переговори стосовно реструктуризації цієї облігації згідно з цілями нашої програми з метою досягнення прийняттого рівня боргу. Окрім того, ми запровадили обмеження на обмін валюти у вигляді заборони придбання іноземної валюти для оплати імпорту у разі, якщо митне розмитнення товарів відбулося до 1 січня 2014 р. і де відбулася зміна однієї зі сторін контракту. Цей захід наразі вже скасовано. Щодо п'яти невиконаних структурних «маяків» ми вжили таких коригуючих заходів: (i) щоб подолати затримку із створенням спеціалізованого підрозділу антикорупційної прокуратури для нагляду за розслідуваннями НАБУ, ми призначили керівника антикорупційної прокуратури та двох заступників до завершення цього перегляду і здійснили подальші вдосконалення, забезпечуючи при цьому на майбутнє послідовні, справедливі та збалансовані засади відбору шляхом внесення змін в Закон України «Про прокуратуру». Між тим, НАБУ розпочало свою діяльність згідно плану; (ii) ми звертаємося з проханням змінити строк виконання «маяку» для пенсійної реформи, яким наразі є кінець грудня 2015 р. Ми й надалі налаштовані на відновлення життєздатності нашої пенсійної системи, що набуває ще більшої актуальності на тлі зменшення розміру внесків на соціальне страхування, проте нам додатково потрібен деякий час для забезпечення необхідної підтримки суспільства. Першим кроком стало скорочення переліку професій, представники яких мають право на достроковий вихід на пенсію, до завершення цього перегляду; (iii) ми досягли стабільних результатів, пов'язаних із виконанням структурного «маяку» з питань виконання рішень суду про сплату заборгованості та арешту коштів на рахунках, проте правовий процес вимагає більше часу, і ми просили б перенести строк цього структурного «маяка» на кінець вересня 2016 р., а також розширити його охоплення; (iv) ми звертаємося з проханням перенести строк виконання структурного «маяка» для вирішення питань банкрутства установ і режимів забезпечення повернення позик з кінця березня 2016 р. на кінець вересня 2016 року, у формулювання якого були внесені зміни для того, щоб зробити фокус на змінах в Законі України «Про банкрутство»; і (v) ми звертаємося з проханням замістити частково виконаний «маяк» щодо посилення адресності субсидій, які надаються домогосподарствам на оплату комунальних послуг, новим «маяком» на кінець вересня 2016 р. для подальшого налаштування програми з тим, щоб субсидії на сплату комунальних послуг у 2016 році залишалися в межах бюджетних граничних обсягів. Ми також забезпечили подальший прогрес у покращенні фінансового стану нашої банківської системи до завершення цього перегляду.

4. Наші зусилля у сфері реалізації напрямків політики й надалі будуть зосереджуватись на укоріненні макроекономічної стабільності і створенні підґрунтя для потужного і всеохоплюючого зростання, що мають таке важливе значення для українського народу. Це включає заходи, спрямовані на досягнення низького і

стабільного рівня інфляції в межах режиму гнучкого обмінного курсу, поступове відновлення міжнародних резервів НБУ до належного рівня, оздоровлення банківської системи, подальше посилення зовнішньої та фіскальної позицій, розвиток конкуренції і покращення умов для підприємницької діяльності за рахунок проведення далекосяжних структурних реформ. Для забезпечення подальшої податково-бюджетної стабільності до завершення даного перегляду Верховна Рада України також ухвалила Державний бюджет на 2016 рік, що в цілому, відповідає цілям програми, та зміни у податковому законодавстві та реформу видатків до завершення даного перегляду. Враховуючи ризики для бюджету, пов'язані із більш несприятливими економіки зовнішніми умовами, складнощі, які потрібно подолати через низку змін, запроваджених наприкінці 2015 року, і необхідність подальшого податково-бюджетного коригування в розмірі приблизно 1,5 відсотка ВВП в 2017 році, наші зусилля у фіскальній сфері зосереджуватимуться на застосуванні довгострокових заходів для збільшення податкових надходжень і скорочення видатків у відповідності із податково-бюджетними завданнями програми. У цьому зв'язку ми утримаємося від змін у податковій політиці, що призводитимуть до зменшення обсягу надходжень за відсутності повної компенсації цього зменшення за рахунок довгострокових заходів, і наші зусилля будуть спрямовані, перш за все, на підвищення ефективності та посилення справедливості нашої податкової системи, у тому числі за рахунок розширення бази оподаткування (зокрема, шляхом скасування існуючих пільг і утримання від надання нових) і вдосконалення адміністрування надходжень. Крім того, для ліквідації квазі-фіскального дефіциту НАК «Нафтогаз України» раніше, ніж передбачалось до цього – до завершення даного перегляду ми прийняли необхідні рішення стосовно подальшого збільшення тарифів на газ і теплову енергію з 1 травня і 1 липня 2016 року відповідно, що дозволить повністю привести їх до рівня собівартості.

5. Ми, як і раніше, маємо твердий намір продовжувати наші зусилля, спрямовані на підвищення прозорості та боротьбу з корупцією, прискорення приватизації, та підвищення ефективності управління державними підприємствами, як описано в документі, що додається. У зв'язку з цим ми прийняли Закон і запровадили ефективну і прозору вимогу щодо декларування активів для посадових осіб високого рівня. Ми також активізували свої зусилля шляхом прийняття кількох ключових законодавчих актів, в тому числі поправок до Закону України «Про приватизацію» і нового Закону України «Про корпоративне управління об'єктами державної власності».

6. З огляду на кроки, які ми вже здійснили, і зобов'язання, прийняті на майбутнє, ми просимо завершити другий перегляд і надати транш в сумі 716,110 млн. СПЗ. Враховуючи затримку із завершенням цього перегляду і виконанням деяких заходів, передбачених програмою, ми очікуємо, що третій перегляд в рамках угоди про механізм розширеного фінансування базуватиметься на критеріях ефективності на кінець вересня 2016 р., і звертаємося з проханням щодо виділення решти сум наступними дев'ятьма траншами у відповідності до Таблиці 3. Крім того, ми звертаємося з проханням щодо звільнення від необхідності виконання на кінець грудня 2015 р критерію ефективності щодо чистих міжнародних резервів НБУ, а також звільнення від виконання постійного

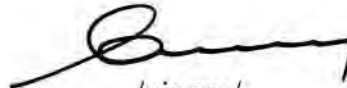
діючого критерію ефективності щодо ненакопичення сектором загальнодержавного управління нової протермінованої заборгованості з виплати зовнішнього боргу а також постійного діючого критерію ефективності щодо невстановлення обмежень на здійснення платежів і переказів за поточними міжнародними операціями. Окрім того, ми також звертаємося з проханням завершити перегляд фінансових гарантій.

7. Ми впевнені, що напрямки політики, викладені в МЕФП, що додається, дозволять досягти макроекономічних і фінансових цілей програми, проте ми будемо вживати будь-яких додаткових заходів, що можуть сприяти цій меті. Ми проводитимемо консультації з МВФ щодо ухвалення таких заходів до того, як будуть внесені зміни в напрямки політики, визначені в МЕФП, у відповідності з політикою МВФ щодо проведення таких консультацій. Ми надаватимемо фахівцям МВФ на їх запит дані та інформацію, необхідні для проведення моніторингу виконання програми. Підтверджуючи нашу відданість нашій політиці прозорості, ми надаємо згоду на публікацію МВФ цього листа, Меморандуму про економічну і фінансову політику, Технічного меморандуму про взаєморозуміння (ТМВ) і супровідних документів Ради директорів МВФ.

З повагою

/підпис/
Петро Порошенко
Президент

/підпис/
Володимир Гройсман
Прем'єр-міністр

/підпис/
Олександр Данилюк
Міністр фінансів

/підпис/
Валерія Гонтарева
Голова
Національного банку
України

Додаток І. Україна: Меморандум про економічну і фінансову політику

І. Розвиток економічної ситуації за останній період та подальший прогноз

1. **Попри те, що економічний спад 2015 року виявився глибшим, ніж очікувалось, економіка наразі подолати кризу.** В першому півріччі 2015 року реальний ВВП знизився на 15,8 відсотків, але в другій половині року економічна активність поступово поживалувалась. Зростання реального ВВП збільшилося на 0,5 відсотків в четвертому кварталі порівняно з попереднім кварталом, і цьому сприяли відновлення довіри споживачів та інвесторів, підйом інвестиційної активності і деескалація конфлікту на сході. Підйом наприкінці року пом'якшив загальне зниження реального ВВП до майже 10 відсотків в 2015 році. Економічне відновлення продовжилося в 2016 році, зростання реального ВВП у другому кварталі прискорилося до 1,3 відсотка у порівнянні з відповідним періодом минулого року. Сільське господарство, роздрібна торгівля і будівництво продемонстрували в цей період потужне зростання. Попри погіршення зовнішніх умов, у тому числі зниження цін на сировинні товари, що впливає на деякі наші основні експортні позиції, ми, тим не менш, очікуємо, що в 2016 році показник зростання буде позитивним, проте переглянули наш прогноз в бік незначного зниження до 1,5 відсотків.

2. **Продовжується стрімке уповільнення темпів інфляції.** Після зростання цін, спричиненого суттєвим зниженням обмінного курсу гривні і підвищенням тарифів на енергоносії на початку минулого року, споживча інфляція в червні 2016 року стрімко зменшилась до 7,9 відсотків завдяки стабілізації обмінного курсу, обачній грошово-кредитній політиці і слабкому попиту. Очікується, що інфляція зросте за рахунок адміністративного коригування цін, певного посилення попиту і залишкового ефекту бази порівняння.

3. **У 2015 році зведений платіжний баланс, в основному, відповідав програмі, але очікується, що в 2016 році він погіршиться, відображуючи більш несприятливі зовнішні умови.** У той час як експорт продовжує відставати – через слабкий попит з боку торгових партнерів і низькі ціни на товари - обсяги імпорту також скоротились через більш слабку економіку, знецінення гривні і зменшення імпорту газу. У результаті, згідно з

оцінками, в 2015 році рахунок поточних операцій платіжного балансу має незначний дефіцит в розмірі 0,3 відсотків ВВП, що приблизно на 1½ відсоткових пункти ВВП менше, ніж передбачалось під час першого перегляду програми. Стан фінансового рахунку приватного сектору, в основному, відповідає прогнозним показникам, відображаючи реструктуризацію боргових зобов'язань приватного сектору, що триває. Валові резерви зросли до понад 13 млрд. дол. США на кінець грудня 2015 року, що більш ніж удвічі перевищує їхній рівень станом на початку програми, але менше за наші прогнози, переважно через затримку із наданням приблизно 5 млрд. дол. США офіційного фінансування. Торговельні обмеження, запроваджені стосовно українських товарів і послуг в поєднанні з низькими цінами на деякі з наших ключових сировинних товарів, мали негативний вплив на експорт на початку цього року і, незважаючи на нещодавнє підвищення цін на сировинні товари, дефіцит рахунку поточних операцій, за прогнозами, збільшиться до близько 1,5 відсотка ВВП у 2016 році. Відновлення притоку приватного капіталу дозволить нам прискорити нарощування резервів.

II. Напрями політики за програмою

4. На цьому тлі ми адаптували напрями політики за програмою відповідно до потреби підтримки економічної стабільності і відновлення зростання.

А. Грошово-кредитна і валютно-курсова політика

5. Ми й надалі налаштовані на забезпечення монетарної і фінансової стабільності за рахунок підтримки гнучкого обмінного курсу, зниження інфляції і нарощування резервів. Гнучкий обмінний курс і надалі підтримуватиме необхідне економічне коригування, тоді як вищий рівень резервів додатково підвищуватиме довіру і зміцнюватиме основу для нормалізації фінансових умов. З цією метою за період з кінця лютого 2015 року НБУ придбав приблизно 3.1 млрд. дол. США (чиста купівля) і уклав угоди про своп/ кредитні лінії з центральними банками Швеції і Польщі на суму, еквівалентну 1,5 млрд. дол. США. На відміну від попередньої практики, починаючи з весни 2015 року, Нафтогаз задовольняє основну частину своєї потреби у валюті безпосередньо на ринку або за рахунок запозичень в українських банків та кредиторів на двосторонній основі. Крім того, у вересні 2015 року ми розпочали регулярно проводити валютні аукціони, при цьому поступово послаблюючи адміністративні обмеження у відповідності до погодженої дорожньої карти. Попри ці зусилля, критерії ефективності для чистих міжнародних резервів на кінець вересня та кінець грудня 2015 року не були виконані, оскільки нижчі, ніж очікувалось, ціни на сировинні товари, затримки із наданням офіційного фінансування та внутрішні політичні фактори обмежували надходження

іноземної валюти. Значні обсяги придбання валюти могли призвести до завищення обмінного курсу з негативним впливом на інфляцію і баланси банків та юридичних осіб, тож ми обмежили обсяги продажу валюти для згладжування курсових коливань. Проте, скориставшись поліпшенням цін на товарних ринках в другому кварталі 2016 року і сприятливою ситуацією з валютною ліквідністю банків, нам вдалося виконати (скоригований) індикативний цільовий показник на кінець червня 2016 року. Для забезпечення подальшої довгострокової стабільності, ми продовжуватимемо:

- a. **Нарощувати резерви згідно із наявними чистими надходженнями валюти.** НБУ продовжить проводити щоденні валютні аукціони з придбання валюти для нарощування резервів, якщо це дозволить стан ринку і якщо це не призводитиме до його дестабілізації.
- b. **Послаблювати адміністративні заходи валютного контролю, коли це дозволитимуть умови.** Відповідно до передумов, визначених в дорожній карті для послаблення адміністративних обмежень, ми поступово і з обачністю послаблюватимемо обмеження, закриваючи при цьому нововиявлені прогалини для обмеження витоків валюти, створюючи впорядковані умови на валютному ринку і підтримуючи наші зусилля із нарощування резервів. НБУ у рамках консультацій з МВФ продовжить розробку цієї дорожньої карти, щоб (і) втримати рівновагу між збереженням важко завойованої фінансової стабільності і пом'якшенням негативного впливу адміністративних заходів на економіку, і, особливо, на нашу спроможність залучати інвестиції, та (ii) інформувати ринок про результати виконання плану дій, що передбачає певні умови, щоб закріпити очікування.

6. **Грошово-кредитна політика розвивається в напрямі таргетування інфляції, основною метою є зниження інфляції до одноцифрового показника в середньостроковій перспективі.** Незалежність центрального банку була закріплена в минулому році поправками до Закону «Про Національний банк України». З того часу НБУ досягнув значного прогресу в реалізації прозорої грошово-кредитної політики перспективного характеру на основі макроекономічних прогнозів і розширеного аналізу політики, з проведенням регулярних і заздалегідь запланованих засідань правління НБУ з питань грошово-кредитної політики. НБУ також вдосконалив систему комунікацій та операційні засади для підвищення прозорості та посилення підзвітності грошово-кредитної політики. Зокрема, НБУ посилив і оптимізував структуру процентних ставок, в якій в даний час робиться акцент на ролі облікової ставки (наразі – процентна ставка за 14-денними депозитними сертифікатами) і встановлюється симетричний коридор навколо неї,

обмежений постійно діючими механізмами регулювання ліквідності «овернайт». Це має зміцнити механізм трансмісії процентних ставок і підвищити прозорість. НБУ буде й надалі докладати зусиль в напрямку реалізації інфляційного таргетування відповідно до своєї стратегії грошово-кредитної політики і дорожньої карти переходу до інфляційного таргетування, затвердженої Правлінням НБУ. Для відображення такого розвитку режиму грошово-кредитної політики і наших рішучих намірів забезпечити цінову стабільність, був доданий індикативний цільовий показник споживчої інфляції. НБУ буде продовжувати зміцнювати свою операційну структуру для активного управління ліквідністю і проводити консультації з експертами МВФ щодо запровадження інфляційного таргетування.

7. Грошово-кредитна політика НБУ залишатиметься достатньо жорсткою, щоб підтримати процес зниження інфляції і досягнення заявлених багаторічних цільових показників інфляції на рівні 12 відсотків (+/- 3 в.п.) до кінця 2016 року і зниження до 5 відсотків (+/- 1 в.п.) до кінця 2019 року. Цільові показники ЧВА на кінець вересня і кінець грудня 2015 року, так само як і індикативні цільові показники для першого півріччя 2016 року були впевнено виконані, при цьому база грошової маси скорочувалась більше, ніж очікувалося, і НБУ поглинав надлишок ліквідності, в основному, за рахунок 14-денних депозитних сертифікатів. Для зменшення широкого коридору між процентними ставками НБУ за депозитами і кредитами в серпні-вересні 2015 року НБУ знизив облікову ставку на 800 базисних пунктів (до 22 відсотків), а ставку рефінансування овернайт, яка використовується рідко, на 900 базисних пунктів (до 24 відсотків), в той час як ставка за 14-денними депозитними сертифікатами залишалась без змін на рівні 20 відсотків. У квітні 2016, в умовах швидкого зниження темпів інфляції, було знову знижено облікову ставку - на 300 базисних пунктів і ставку по 14-денним депозитним сертифікатам на 100 базисних пунктів (обидві ставки встановлено на рівні 19 відсотків), а також мало місце звуження коридору для інструментів овернайт до +/- 200 базисних пунктів навколо ставки за 14-денними депозитними сертифікатами. В травні, червні і липні 2016 року відбулося подальше зниження облікової ставки, до 18, 16,5 і 15,5 відсотків відповідно. Якщо зниження темпів інфляції та накопичення резервів відбуватиметься відповідно до плану і кредитно-грошова і фінансова стабільність буде закріплена, ми продовжимо поступово знижувати облікову ставку, на перспективу зберігаючи при цьому ставки позитивними в реальному вираженні в міру необхідності для закріплення інфляційних очікувань. З іншого боку, якщо зросте інфляція або ризики фінансової стабільності, ми зробимо грошово-кредитну політику більш жорсткою в міру необхідності.

В. Оцінка захисних механізмів

8. **У відповідності з рекомендаціями місії МВФ з оцінки захисних механізмів НБУ ми вживаємо необхідних заходів для поліпшення управління НБУ, посилення його автономії і механізмів внутрішнього контролю.** Ми прийняли зміни до Закону України «Про Національний банк України» для вирішення питань управління та автономії, і надалі налаштовані на їх реалізацію. Це включає швидке відновлення Комітету з аудиту і розробку положення про аудит одразу після формування Ради НБУ, яка наразі знаходиться на стадії затвердження членів Ради. Крім того, Національний банк ухвалив новий Кодекс етики, розроблений в рамках консультацій з фахівцями МВФ. З метою вирішення питань внутрішнього контролю в червні 2015 року НБУ створив постійно діючий Кредитний комітет високого рівня для здійснення нагляду за кредитуванням НБУ фінансових установ. Крім того, наразі імплементується новий процес видачі позик та управління кредитним ризиком, в рамках якого повноваження, що раніше належали Департаменту банківського нагляду, передаються новоствореним Департаментам супроводження кредитів та управління ризиками. Проводяться перевірки квартальних даних, результати яких своєчасно передаються МВФ.

С. Напрями політики у фінансовому секторі

9. **Ми продовжуємо успішно реалізовувати стратегію банківського сектору, спрямовану на оздоровлення фінансового сектору і відновлення довіри.** Про остаточні результати другої хвилі діагностичних обстежень і перевірки Національним банком позик, наданих пов'язаним особам (у тому числі суми, на які перевищені ліміти кредитування у відповідності з вимогами нової нормативної бази), здійснених для 20 найбільших банків, було поінформовано кожен окрему установу. Станом на кінець липня 2016 року на підтвердження нашої незмінної налаштованості на посилення і консолідацію фінансової системи були врегульовані 79 банків, на які припадає приблизно 30% загального обсягу активів банківської системи.

10. **Наші зусилля і надалі будуть зосереджені у шести напрямках:**

- Досягнення подальших результатів у реалізації нашої стратегії рекапіталізації та реструктуризації банків;
- Скорочення надмірних обсягів кредитування пов'язаних з банками осіб і посилення подальшого моніторингу фінансових установ;
- Посилення банківського нагляду і регулювання;
- Зміцнення системи управління і покращення фінансових показників ФГВФО і державних банків;

- Вдосконалення системи підходів до роботи з негативно класифікованими кредитами; і
- Реформування ринку цінних паперів.

Подальші результати в напрямку рекапіталізації банків і скорочення обсягів кредитування пов'язаних із банками осіб

11. **НБУ завершив перегляд планів рекапіталізації, наданих 16 з 20 найбільших банків, які потребують докапіталізації, а також там, де це необхідно, планів скорочення обсягів кредитування, і наразі здійснює моніторинг виконання 14 вже схвалених планів.** Зокрема, хоча питання неплатоспроможності і недостатності капіталу банків повинні вирішуватись переважно за рахунок вливання грошових коштів та/або переведення боргу в капітал банку, у якості чинника зменшення потреб в капіталі банкам дозволяється розглядати стягнення заборгованості за проблемними кредитами за результатами діагностичного обстеження, прийняття на баланс інших комерційних активів в якості забезпечення погашення кредиту, прийняття нової цінної застави для поліпшення якості кредиту та консолідацію своїх грошових потоків з грошовими потоками кредитоспроможних афілійованих компаній, за умови дотримання суворих вимог, викладених в пар.11.b (далі). Ми вивели з ринку два банки, що не надали планів, що заслуговують на довіру, а решта 14 недокапіталізованих або неплатоспроможних банків наразі забезпечили мінімальний рівень достатності капіталу 0 відсотків згідно з нормативно-правовими засадами від червня 2016 року. Крім того, ми також забезпечуємо таке:

- а. Виконання банками планів рекапіталізації відбувається відповідно до графіку, вживаються відповідні заходи для виконання 20 найбільшими банками вимоги щодо мінімальної достатності капіталу на рівні 5 відсотків до кінця вересня 2016 р. . Зокрема, ми забезпечимо, щоб будь-які потреби в додатковому капіталі, що виникли через запровадження змін в старих підходах до обчислення резервів під кредитні операції, розглядалися як частина вливання капіталу, необхідного для досягнення мінімального показника достатності капіталу у 5 відсотків, та згідно із новим положенням щодо оцінки кредитного ризику. 3-поміж цих банків, будуть виведені з ринку ті, що не спроможуться виконати мінімальний показник достатності капіталу на рівні 5 відсотків до кінця вересня 2016 року.
- б. Де це доречно, якщо план рекапіталізації банку включатиме заходи, спрямовані на зменшення потреб в капіталі, ми забезпечимо відповідність реалізації цих заходів таким

критеріям: (i) **Цілісність**: усі права на активи, включно з асоційованим доходом, передаються, а процес погашення позик за результатами діагностики є безперервним; (ii) **Належним чином оформлена юридична документація**: передача права власності на активи, права на нову заставу під кредит, та/або об'єднання грошових потоків афілійованих компаній оформлені юридичними документами, що мають законну силу і належним чином зареєстровані у відповідних реєстрах; (iii) **Тест на життєздатність**: прийняття на баланс комерційних активів і консолідація грошових потоків афілійованих компаній підтримуються надійними і стабільними фінансовими планами; (iv) **Належна оцінка**: вартість активів, отриманих в якості погашення кредитів, або ж як нове забезпечення кредиту, відображає дійсні ринкові ціни; та (v) **Своєчасна відмова від непрофільних активів**: у випадку, якщо вжиті заходи, спрямовані на зменшення потреб в капіталі, призводять до порушення пруденційних вимог, вони повинні бути відмінені до кінця грудня 2018 року. На підставі технічного завдання, узгодженого із фахівцями МВФ для будь-якого з двадцяти найбільших банків, який вживає заходів із зменшення потреб в капіталі, НБУ завершив перевірку цілісності та належного оформлення юридичної документації для активів, що були передані на баланс банків і там, де це необхідно, забезпечив належну реєстрацію прав власності на них у державних реєстрах. Не пізніше кінця вересня 2016 року НБУ завершить перевірку заходів із зменшення потреб в капіталі в частині тесту на життєздатність і належної оцінки вартості переданих активів (оцінки, проведеної міжнародно визнаними спеціалістами з оцінки).

- c. Банки, для яких за результатами стрес-тесту операційний дохідна період до 2017 року знаходиться на рівні беззбитковості або має від'ємне значення, зобов'язані до кінця вересня 2016 року подати плани реструктуризації, що передбачають заходи, визначені згідно з передовими світовими практиками, які мають бути вжиті впродовж наступних 12-18 місяців і дозволять змінити ці тренди, а також забезпечити життєздатність.
- d. Обсяги кредитів, наданих пов'язаним з банками особам, що перевищують ліміти за новою системою, приводяться банками у відповідність із чітко визначеними квартальними цільовими показниками, включеними в плани скорочення обсягів такого кредитування. Крім того, наша робота із кредитами пов'язаним особам також передбачає таке:
- До кінця грудня 2016 року ми завершимо аналіз пов'язаних осіб 100 банків, що залишились. Аналіз перших 10 найбільших банків в цій групі був завершений в липні 2016 року.

- Плани щодо зниження обсягів кредитування пов'язаних з банками осіб можуть враховуватись в планах рекапіталізації у разі, якщо банки нададуть тверду гарантію наявності джерела погашення кредитів, наданих пов'язаним особам (наприклад, передавши у заставу ліквідні активи, які можуть бути швидко переведені в грошові кошти у разі, якщо кредити, надані пов'язаним з банком особам, не будуть погашені в термін, погоджений в планах).
 - У разі успішного виконання планів скорочення кредитування пов'язаних осіб впродовж першого року (якими передбачається зменшення первісного обсягу кредитів, наданих пов'язаним особам, не менш ніж на 20 відсотків) банки зможуть подати заявку в НБУ на збільшення до двох років періоду погашення щонайменше однієї чверті кредитів пов'язаних осіб в кожному з наступних чотирьох років за умови, що на момент подання заявки ці кредити обслуговуються і надалі обслуговуватимуться в повному обсязі (у відповідності із нормативними документами НБУ).
- е. У липні 2016 р. Правління Національного банку затвердило результати наступних 19 найбільших банків. Від цих банків вимагається забезпечити дотримання нульового показника капіталу першого рівня до кінця листопада 2016 року та 5 відсотків показника достатності капіталу до кінця лютого 2017 року. Кожен з банків з ознаками нежиттєздатності чи неспроможності дотриматися зазначених термінів буде невідкладно виведений з ринку. Окрім того, координаційний комітет, створений для перегляду узгодженості діагностики банків, подасть на схвалення Правління до кінця листопада 2016 року результати наступних 21 найбільших банків. Ми забезпечимо вливання цими банками капіталу відповідно до наведеної нижче таблиці. Національний банк здійснить цільову оцінку життєздатності і потреби в капіталі решти 57 банків, частка активів яких становить 2 відсотки від загального обсягу активів банківської системи, щоб гарантувати, що в банківській сфері залишаться лише надійні банки, котрі функціонують належним чином. Цільова оцінка здійснюватиметься на постійній основі і буде завершена не пізніше кінця червня 2017 року.

Виконання		Рекапіталізація до	
Графік: наступні 100 банків	Діагностики	Затвердження правлінням	Коефіцієнт достатності капіталу
		0% капіталу	

			1-го рівня		5%
19 найбільших	Кінець травня 2016	Кінець липня 2016	Кінець листопада 2016	Кінець лютого 2017	Кінець травня 2017
Наступні 21	Кінець вересня 2016	Кінець листопада 2016	Кінець лютого 2017	Кінець травня 2017	
Решта банків	Безперервний процес, що має бути завершений не пізніше кінця червня 2017 р.				

Подальше посилення моніторингу обсягів кредитування пов'язаних із банками осіб

12. Ми працюємо над подальшим посиленням моніторингу обсягів кредитів пов'язаних із банками особам. Для цього:

- a. Управління з моніторингу пов'язаних з банками осіб повністю укомплектоване персоналом і готове до здійснення щомісячного моніторингу обсягів непогашених кредитів усіх пов'язаних з банками сторін, внесених у вищезгаданий пункт, і визначення попереднього переліку нових позичальників в банках, що мають складати плани скорочення обсягів кредитування. Ці дані щомісяця подаватимуться Правлінню НБУ. Перший звіт був складений у червні 2016 року. До кінця жовтня 2016 року управління з моніторингу пов'язаних з банками осіб за технічної допомоги МВФ проаналізує і, у разі необхідності, перегляне внутрішні завдання і режими координації з іншими відповідними департаментами НБУ і складе план роботи на наступні 12 місяців.
- b. На підставі наших основних результатів останнього аналізу пов'язаних з банками осіб ми доопрацювали в липні 2016 року відповідну нормативно-правову базу для усунення прогалин, що залишились і можуть в кінцевому підсумку використовуватись банками для того, щоб обходити ліміти кредитування.
- c. НБУ розпочав роботу над розширенням функцій існуючого Реєстру позичальників, спрямовану на створення в НБУ до кінця червня 2017 року Кредитного реєстру для посилення моніторингу кредитного ризику і кредитування пов'язаних з банками осіб. З цією метою, у серпні 2016 року Правління НБУ затвердило план дій з ключовими кроками та контрольними датами. До кінця вересня 2016 року НБУ також подасть до Верховної Ради законопроект щодо внесення необхідних змін з метою надання НБУ повноважень розкривати інформацію з кредитного реєстру банкам. Крім того, з огляду на те, що наразі на стадії ліквідації знаходяться більше 70 банків, законом будуть

введені вимоги до цих установ надавати Національному банку їх кредитні дані на регулярній основі і дозволено НБУ передавати таку інформацію приватним кредитним бюро.

13. Ми завершили нашу роботу із складання стратегічного плану і плану на випадок надзвичайних ситуацій для роботи із системними банками відповідно до передової міжнародної практики і принципів, погоджених із фахівцями МВФ і Світового банку. У разі необхідності та у тісних консультаціях з МВФ ми:

- a. Оцінимо всі варіанти врегулювання, і на цій основі Правління НБУ вчасно подасть детальний звіт Кабінету Міністрів України, до якого буде включено пропозицію щодо врегулювання і її обґрунтування, потреби у капіталі на наступні 3 роки і технічні деталі мінімальних припущень, згідно з якими обраний варіант врегулювання є найбільш дієвим і життєздатним. Обраний варіант матиме на меті уникнення граничних збитків, що могли би бути завдані державі, і, з огляду на це: існуючий перелік акціонерів буде повністю анульований; буде забезпечене повне і своєчасне обслуговування кредитів, включно із наданням адекватної застави там, де вона недостатня, і не допущено жодних обмежень нашої здатності своєчасно стягувати кредити, надані пов'язаним особам, чи будь-які інші кредити; буде забезпечена конвертація зобов'язань пов'язаних осіб у капітал банку.
- b. У випадку націоналізації банку, ми залучимо широковідому визнану міжнародну компанію для управління урегульованим банком з метою перетворення його на привабливий комерційний проект у майбутньому. Крім того, не пізніше ніж через 90 днів після входження в банк Мінфін розробить і опублікує «Меморандум про порозуміння» із урегульованим банком на умовах, наведених у пар. 17 цього МЕФП;
- c. Дотримуватимемося найкращих світових практик і застосовуватимемо всі доречні юридичні та комерційні засоби для забезпечення своєчасного стягнення державою з колишніх власників банку всіх кредитів, які вони безпосередньо, чи опосередковано через свої частки в інших підприємствах, отримали від банку. Для управління цими кредитами і їх стягнення ми створимо в складі банку спеціальний підрозділ, керований міжнародно визнаною компанією з управління активами (КУА), яка буде призначена новою наглядовою радою протягом перших 60 днів після початку врегулювання банку. Окрім того, ми забезпечимо через Департамент фінансової політики Мінфіну (ДФП), що КУА не пізніше ніж через 45 днів після свого призначення завершить свою стратегію стягнення кредитів, включаючи план дій на наступні 12 місяців із деталізованими цільовими показниками стягнень.

- d. Забезпечимо отримання банком-реципієнтом цінних паперів уряду для покриття існуючих розривів між активами і пасивами, та як засіб капіталізації відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). НБУ також дотримуватиметься таких самих правил обліку, як у випадку придбання таких облігацій на підтримку врегулювання банку або отримання їх від Мінфіну як засобу сплати стабілізаційних кредитів.

14. **Ми продовжуємо посилювати законодавство з метою сприяння реалізації програми.** У грудні 2015 року Верховна Рада прийняла зміни до Закону України «Про заходи, спрямовані на сприяння рекапіталізації і реструктуризації банків».

Посилення банківського нагляду і регулювання

15. **Ми робимо рішучі кроки для покращення нашого нагляду за банками.** У середині листопада 2015 року ми оголосили низку заходів задля посилення банківської системи:

- a. Починаючи з січня 2016 року, ми здійснюємо банківський нагляд на основі оцінки ризиків, щоб краще зрозуміти ситуацію у банках і у разі необхідності бути здатними застосувати швидкі коригуючі заходи;
- b. До кінця березня 2016 року всі банки повинні були забезпечити прозору структуру власності, а на кінець червня 2016 року вони повинні мати мінімальний розмір акціонерного капіталу 120 млн грн.;
- c. У червні 2016 року, в рамках консультацій з експертами МВФ, НБУ затвердив нове положення про кредитні ризики, що загалом узгоджується із Базельськими принципами і найкращими світовими практиками, включаючи зобов'язання банків класифікувати своїх позичальників, передусім з огляду на перспективи їхнього фінансового стану, а до застави ставитися як до фактору зниження збитків, і забезпечення того, що матеріальна застава за позикою відповідає мінімальним вимогам щодо безпеки і неушкодженості. Це положення буде введено в дію 1 вересня 2016 року, і до кінця вересня 2016 року банки подадуть НБУ свої орієнтовні балансові звіти, які показуватимуть вплив нового правила, проте повне впровадження передбачатиметься до 1 січня 2017 р.;
- d. Починаючи з грудня 2015 року Правління НБУ отримує щомісячні звіти, підготовлені на основі нашої переглянутої системи завчасного попередження, про потенційно проблемні банки. Цей покращений звіт допоможе нам вчасно визначати

ті банки, які потребують прискіпливішого наглядового моніторингу з метою мінімізації можливості подальшого погіршення їх становища.

Посилення корпоративного управління банків та фінансових показників діяльності ФГВФО

16. **Ми розуміємо, що забезпечення ефективного корпоративного управління є критичним для належного функціонування банківського сектору.** За допомогою зовнішнього експерта до кінця вересня 2016 року Національним банком буде завершено оцінку свого діючого регуляторного і наглядового механізму з точки зору раціональної практики управління ризиками у відповідності до рекомендацій Базельського комітету з удосконалення корпоративного управління в банках 2015 року. Ця оцінка спрямована на виявлення сфер для подальшого підвищення кваліфікації і відповідальності правління, власної структури і діяльності правління, управління ризиками і корпоративного управління структурами групи. На основі цієї оцінки:

- a. До кінця жовтня 2016 року НБУ подасть законопроект до парламенту, щоби усунути юридичні шпарини, і змінить чи ухвалить нові постанови, положення яких відобразатимуть результати цієї оцінки, з метою їх повного виконання не пізніше кінця березня 2017 року; і
- b. До кінця червня 2017 року за зовнішньої технічної підтримки НБУ завершить свою оцінку колективної відповідності правління та кваліфікації вищого керівництва 10 найбільших банків і, де це доречно, доручить банкам вжити заходів для усунення недоліків протягом 90 днів. До кінця серпня 2017 року буде завершена аналогічна оцінка наступних 10 великих банків. Інші банки пройдуть таку оцінку до кінця березня 2018 року відповідно до графіку, що має бути погоджений з фахівцями МВФ.

17. *Міністерство фінансів, як власник контрольного пакету акцій державних банків, зобов'язується вжити необхідних заходів для забезпечення діяльності цих банків на комерційній основі.* У рамках консультацій з МВФ, СБ, МФК та ЄБРР ми розробили Засади стратегічного реформування державного банківського сектору для управління державними банками (ДБ) і створення основи для покращення їх фінансового стану, підвищення прозорості і забезпечення умов їхньої приватизації. Ці Засади були затверджені Кабінетом Міністрів на початку лютого 2016 р., а основні напрямки політики включають:

- a. Склад наглядових рад державних банків складатиметься із семи членів, з яких п'ятеро будуть незалежними і призначатимуться конкурсною комісією (див. нижче), в той час як решта членів призначатиметься Президентом і Кабінетом Міністрів. Ми обрали - за допомогою міжнародних донорів - міжнародно визнану фірму з підбору персоналу, щоб повністю провести відбір незалежних членів наглядових рад ДБ. Враховуючи нові вимоги НБУ до корпоративного управління, про які йшлося вище, не пізніше кінця грудня 2016 р. зазначена фірма представить список кандидатів в незалежні члени наглядових рад ДБ, що пройшли попередній відбір, на підставі якого до кінця січня 2017 року комісія у складі представників Президента, Кабінету Міністрів і міжнародних фінансових установ у якості спостерігачів зробить остаточний вибір для кожної наглядової ради. Члени наглядової ради обиратимуть голову відповідної наглядової ради з числа незалежних членів.
- b. На забезпечення і з метою підтримки зазначених вище заходів, ми очікуємо до кінця жовтня 2016 р. затвердження парламентом законопроекту, який сприятиме запровадженню нового підходу до корпоративного управління для ДБ, що, серед іншого, визначатиме розмір і склад наглядових рад ДБ, спрямовуватиметься на передачу відповідальності за результати діяльності державних банків від Кабінету Міністрів наглядовим радам і правлінням, і запроваджуватиме кримінальну відповідальність за неправомірний вплив на їхні рішення. Це дасть змогу забезпечити функціонування цих банків на комерційній основі. Керуючися цим, ми винайняли юридичну фірму з бездоганною репутацією, щоби оновити законопроект про корпоративне управління ДБ, який урахуватиме останні на часі зміни до законодавства у царині корпоративного управління держпідприємствами. Нашою метою буде подання цього законодавства до парламенту до кінця вересня 2016 р.
- c. У першому півріччі 2016 р. три найбільші ДБ завершили розробку своїх стратегічних бізнес-планів, враховуючи визначений державою часовий графік із поступового скорочення її присутності у фінансовому секторі. Ці плани і стратегії можуть пізніше актуалізуватись для відображення в них думок і досвіду членів нових наглядових рад ДБ. Крім того, до середини 2018 р. за умови ефективної реалізації своїх планів заходів і переглянутих стратегій ми будемо прагнути продати авторитетним міжнародним установам не менше 20 відсотків нашого пакету в двох найбільших ДБ і впродовж аналогічного періоду ми матимемо на меті відмовитись від діючого наразі гарантування повної суми вкладів клієнтів Ощадного банку. Ми маємо на меті до кінця 2017 року позбутись частки власності в інших трьох ДБ.

- d. За технічної допомоги МВФ ми завершили оцінку департаменту фінансової політики Міністерства фінансів з метою визначення переліку необхідних заходів, які мають бути здійснені до кінця вересня 2016 року, що уможливить ефективну підтримку департаментом фінансової політики функції Міністерства фінансів з управління часткою держави в державних банках.
- e. До кінця жовтня 2016 р. у рамках консультацій із фахівцями МВФ ми укладемо меморандум про порозуміння між Міністерством фінансів і кожним ДБ, що визначатиме рамкові параметри стосунків між ними з метою: (i) прояснити порядок взаємодії кожного банку і Міністерства фінансів; (ii) убезпечити комерційну незалежність банків у досягненні їх цілей і, при цьому, запровадити відповідальність за їх дії; (iii) забезпечити належний рівень наочності для Міністерства фінансів і внесок в певні матеріальні аспекти діяльності банків пропорційно участі в акціонерному капіталі і виходячи з їх необхідності для виконання його повноважень; і (iv) визначити специфічні питання для узгодження і затвердження Міністерством фінансів.

18. **ФГВФО працює над підвищенням якості та прозорості управління своїми активами, порядком стягнення боргів і плануванням продажу активів.** У ФГВФО був створений централізований підрозділ для консолідації управління та контролю над активами близько 80 ліквідованих установ, який зараз повністю укомплектований та працює на підставі нещодавно схваленого технічного завдання та організаційних засад. ФГВФО також оприлюднив календар продажу активів з квартальними цільовими показниками на 2016 рік, і працює в таких чотирьох напрямках:

- a. **Підзвітність:** Встановлено вимогу щодо публікації звіту про результати реалізації і стягнення активів не пізніше, ніж через 30 днів після закінчення кожного кварталу. Перший звіт повинен бути представлений в липні 2016 року;
- b. **Ефективність.** Готуються нові стратегії для розміщення банківських активів на ринку, що передбачають: (i) надання доступу потенційним покупцям до електронних баз даних; та (ii) використання більш швидких механізмів, що широко використовуються в інших юрисдикціях для прозорого продажу активів. Для підтримки цих зусиль Міністерство юстиції ухвалило постанову для сприяння роботі ФГВФО в цих напрямках. Крім того, до кінця вересня 2016 року ми подамо законопроект, який додатково посилить спроможність ФГВФО своєчасно та ефективно працювати з активами, збільшити суму чистих грошових надходжень від повернення активів, і надасть юридичний захист працівникам ФГВФО. До кінця

листопада 2016 року ми розмістимо першу групу активів за цими новими умовами продажу активів;

- c. **Прозорість.** Вибірково, але забезпечуючи при цьому включення всіх операцій на суму, що перевищує поріг, затверджений Дирекцією ФГВФО, антикорупційний підрозділ ФГВФО кожного кварталу буде представляти ретроспективну оцінку процесу реалізації активів в попередньому кварталі з метою перевірки дотримання політики добросовісності ФГВФО. Після обговорення Дирекцією ФГВФО ми опублікуємо перші результати таких оцінювань не пізніше кінця вересня 2016 року;
- d. **Економіко-криміналістичний аналіз.** Триває розслідування основних факторів, які призвели до ліквідації двох середніх за розміром українських банків, що проводиться двома спеціалізованими фірмами. Ми маємо на меті опублікувати стислий огляд звітів не пізніше кінця вересня 2016 року.

Вдосконалення існуючої системи вирішення питання негативно класифікованих активів

19. **Ми досягли прогресу у посиленні засад для роботи з негативно класифікованими активами.** Верховна Рада ухвалила в червні 2016 року Закон України «Про фінансову реструктуризацію», який було підготовлено за технічної допомоги ЕБРР та Світового банку і яким запроваджується узгоджений порядок позасудової реструктуризації для нефінансових компаній відповідно до найкращої міжнародної практики. На початку цього року також були внесені зміни до Податкового кодексу з метою усунення перешкод для позасудової реструктуризації заборгованості.

20. **Проте потрібно продовжити роботу для посилення процедури банкрутства юридичних осіб.** Для цього ми створили комітет, який очолює Міністерство юстиції і до складу якого входять Міністерство фінансів та інші відповідні органи. Зараз комітет працює над підготовкою змін до Закону «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», для продовження реформ, визначених в березні 2015 року місією технічної допомоги МВФ. Ми включимо ці зміни в законопроект №3132, що наразі знаходиться в процесі розгляду парламентом. Ми очікуємо, що законопроект зі змінами буде ухвалений Верховною Радою до кінця вересня 2016 року (нова дата завершення виконання **структурного «маяка»**, у формулювання якого були внесені зміни з метою зосередитися на змінах до Закону «Про банкрутство»). При цьому ми продовжуємо роботу з фахівцями МВФ над внесенням змін в законодавство з метою: (i) усунення податкових перешкод для банкрутства та (ii) посилення правового режиму для повернення позик

(наприклад, внесення змін в Закон України «Про іпотеку», Господарський кодекс та Цивільний процесуальний кодекс), що узгоджуються з рекомендаціями фахівців МВФ. Ми очікуємо прийняття цього законопроекту до кінця грудня 2016 року.

21. Ми підтримаємо ухвалення законопроекту, який буде містити основні принципи реструктуризації іпотечних кредитів в іноземній валюті, що обслуговуються позичальниками, які знаходяться у складній ситуації, але продовжують свою діяльність, без втручання у двосторонні переговори між позичальниками і банком. Ми забезпечимо в цьому законопроекті: (i) його спрямованість на захист прав та інтересів фізичних осіб, які зможуть довести наявність у них фінансових труднощів; (ii) визначення цільової категорії позичальників, розмір кредитів яких станом на кінець грудня 2013 року не перевищував 2,5 млн. грн. (близько 150 000 дол. США) і які мешкають в приміщеннях, що є предметом іпотеки і єдиним місцем проживання; (iii) запровадження добровільного процесу подання до банку заяви про реструктуризацію позичальниками, що відповідають певним критеріям і можуть довести наявність у них складної фінансової ситуації; (iv) надання рекомендацій банкам здійснювати реструктуризацію кредитів, виходячи із фінансового стану позичальника і його спроможності їх обслуговувати і банкам—після розгляду даних про витрати на проживання—висувати пропозицію позичальникам, що може включати конверсію боргу і скорочення відсоткової ставки і основної суми; (v) вимогу до банків створювати незалежний і надійний механізм роботи із скаргами клієнтів; і (vi) не створення витрат для банківської системи, розмір яких може перевищити 370 млн. дол. США (0,4 відсотки ВВП). Ми очікуємо на ухвалення законодавства, що відповідатиме цим принципам, до кінця вересня 2016 року. Ми гарантуватимемо, що не буде прийнятий жодний законопроект, положення якого не відповідають наведеним вище умовам. При цьому, ми також скасуємо мораторій на стягнення застави.

Реформування ринку цінних паперів та інших небанківських установ

22. Ми вирішуємо серйозні проблеми, з якими стикається Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), виконуючи роль регулятора ринку цінних паперів України. Ці проблеми включають випуск та торгівлю на ринку фіктивними цінними паперами і недостатні повноваження для здійснення ефективного нагляду. Вони також суттєво обмежують здатність НКЦПФР співпрацювати із закордонними наглядовими органами і, як результат, отримувати від них зворотну допомогу. Для вирішення цих

питань, а також для того, щоб привести законодавство України у відповідність із Принципами Міжнародної організації комісій з ринків цінних паперів (IOSCO), а також в контексті приєднання України до Багатостороннього меморандуму про взаєморозуміння IOSCO, парламент ухвалить до кінця вересня 2016 року законопроект, що дозволить НКЦПФР:

- a. проводити інспекції установ, що є суб'єктами її регулювання, без існуючих невинуватених обмежень, в тому числі шляхом усунення будь-яких діючих дотепер мораторіїв, що не дозволяють НКЦПФР проводити певні перевірки;
- b. проводити аудит будь-якої юридичної або фізичної особи, щоб встановлювати, чи виконує така особа законодавство стосовно операцій з цінними паперами;
- c. вимагати і мати доступ до інформації щодо будь-якої фізичної або юридичної особи, щоб встановлювати, чи виконує така особа законодавство щодо операцій з цінними паперами, в тому числі шляхом запровадження винятків із положень законодавства, що регулюють питання дотримання таємниці (наприклад, Законів України «Про банківську таємницю» і «Про захист персональних даних»);
- d. мати можливість передавати іноземним органам інформацію, якою володіє НКЦПФР, або отримувати таку інформацію від імені іноземних органів влади для встановлення фактів виконання чи невиконання законодавства щодо операцій з цінними паперами;
- e. застосовувати будь-які повноваження для надання допомоги іноземним органам влади, незалежно від наявності у НКЦПФР незалежного інтересу в відповідному питанні;
- f. приймати нормативно-правові акти у відповідності із законодавством України з питань операцій з цінними паперами без будь-якого затвердження/ погодження/ реєстрації сторонніми органами;
- g. мати доступ до більших і стабільніших джерел фінансування, ніж є наразі; та
- h. забезпечувати відповідний правовий захист НКЦПФР, її Голови, членів Комісії і співробітників.

Для забезпечення належного виконання НКЦПФР нових повноважень вищезгадані законодавчі акти повинні передбачати:

- i. вимогу для НКЦПФР встановлювати належні засади забезпечення конфіденційності і захисту даних для убезпечення інформації від несанкціонованого розкриття;

- j. вимоги до НКЦПФР, її Голови, членів, персоналу щодо дотримання конфіденційності і запровадження адміністративних і кримінальних санкцій за несанкціоноване розкриття конфіденційної інформації, навіть після того, як вони залишать НКЦПФР.

Крім того, ми вживаємо рішучих кроків в напрямку подальшого покращення функціонування фінансових ринків:

- Ми подали на затвердження Верховною Радою ключовий законопроект з передачі повноважень з регулювання і нагляду за діяльністю різних фінансових посередників від Національної комісії з регулювання фінансових ринків до Національного банку (страхові і лізингові компанії, кредитні спілки, бюро кредитних історій та інші небанківські кредитні установи, ломбарди та інші фінансові компанії) і до Національної комісії з цінних паперів і фондового ринку (приватні пенсійні фонди, емітенти іпотечних сертифікатів, фонди фінансування будівництва і фонди нерухомості) з метою консолідації нагляду за нашими фінансовими ринками. Ми працюємо над тим, щоб цей законопроект був повністю реалізований до кінця грудня 2016 року.

D. Фіскальна політика

23. **Ми сповнені рішучості продовжувати нашу податково-бюджетну консолідацію з метою посилення державних фінансів, що надзвичайно важливо для підтримки фінансової стабільності в Україні.** На підтримку наших зусиль в податково-бюджетній сфері і для забезпечення прийняттого рівня боргу ми завершили боргову операцію з приватними кредиторами і наразі проводимо переговори з іншими кредиторами відповідно до завдань нашої програми, спрямованих на забезпечення прийнятності обсягу боргу, які плануємо незабаром завершити.

24. **Ми виконали фіскальні цільові показники 2015 року.** У 2015 р. бюджет сектору загальнодержавного управління зареєстрував високі результати на тлі потужного зростання доходів, жорсткого контролю видатків, заощаджень по сплаті відсотків в результаті реструктуризації боргу. Такий результат дозволив нам перенести заплановану індексацію пенсій і заробітної плати з грудня на вересень 2015 р., що допомогло зменшити негативний вплив високого рівня інфляції на найуразливіші верстви населення. Це означатиме додаткові витрати з бюджету в розмірі 9,9 млрд. грн. Крім того, ми перерозподілили деякі суми фінансування (5,6 млрд. грн.), що призначались різним галузевим міністерствам,

виділивши їх на оборону і збільшивши видатки на погашення заборгованості по відшкодуванню ПДВ, що зросла з початку року. На кінець грудня 2015 р. ми також зменшили суму переплати по податку на прибуток підприємств до 23,9 млрд. грн. порівняно із з 25,2 млрд. грн. на кінець 2014 року.

25. Верховна Рада затвердила Державний бюджет на 2016 рік, узгоджений із цільовим показником дефіциту сектору загальнодержавного управління на рівні 3¼ відсотків ВВП, що є надзвичайно важливим для подальшого поступового фіскального коригування та укріплення стабільності (попередній захід для цього перегляду). Для досягнення цього цільового показника потрібно було врівноважити бюджет, враховуючи необхідність: (i) компенсувати разові втрати надходжень, що мали місце в 2015 році; (ii) виділити додаткові кошти з бюджету на соціальну допомогу з оплати енергоносіїв для пом'якшення негативного впливу на домогосподарства в результаті зростання ціни на газ; та (iii) компенсувати втрати надходжень від зниження ставки єдиного соціального внеску. Для підтримки наших зусиль для стримування поточних витрат ми запровадили верхню межу на поточні первісні видатки державного бюджету (загальний фонд) (новий **індикативний цільовий показник**). Індикативні цільові показники касового дефіциту сектору державного управління на першу половину 2016 року були виконані з достатнім запасом.

26. Верховна Рада також затвердила низку змін в податковій політиці на підтримку Державного бюджету на 2016 рік (також попередній захід для завершення цього перегляду), спрямованих на: (i) значне зниження рівня оподаткування фонду заробітної плати, що був завищеним порівняно з міжнародними стандартами і призвів до значного рівня тіньової зайнятості і заниження даних про рівень заробітної плати; (ii) розширення бази оподаткування та зменшення можливостей для уникнення оподаткування та корупції; та (iii) підвищення деяких податків для виконання цільових показників за програмою. Ключовими елементами цих змін, які набули сили з 1 січня 2016 року, є:

- a. *Внески на соціальне забезпечення.* Були уніфіковані різні ставки єдиного соціального внеску і введена єдина ставка в розмірі 22 відсотки, яку сплачуватиме тільки роботодавець, а також була підвищена верхня межа бази внесків на соціальне забезпечення з чинних 17 до 25 мінімальних зарплат.
- b. *ПДВ.* Було скасовано спеціальний режим ПДВ в сільському господарстві, який звільняв сільськогосподарських виробників від оподаткування ПДВ. Відповідне рішення набере чинності з 1 січня 2017 року. В якості перехідного заходу виключно на 2016 рік було встановлено вимогу для виробників зерна сплачувати в бюджет 85

відсотків їх нетто-зобов'язань по ПДВ, для виробників тваринницької галузі (великої рогатої худоби та молока) – 20 відсотків та для інших сільгоспвиробників – 50 відсотків. Ми налаштовані не продовжувати перехідний захід і не вноситимемо зміни в п.4 статті 2 розділу XIX Податкового кодексу, що вимагає припинення застосування спеціального режиму ПДВ з 1 січня 2017 року. Починаючи з цієї дати загальний режим оподаткування ПДВ застосовуватиметься однаково для всіх сільгоспвиробників. Ми також встановили ПДВ на транзит газу, що замінить діючий режим оподаткування рентою.

- c. *Відшкодування ПДВ.* Для вирішення проблеми періодичного накопичення заборгованості з відшкодування ПДВ на постійній основі ми більше не включаємо прогнозний обсяг відшкодування ПДВ в додатки до бюджету на відповідний рік, а Міністерство фінансів не включає суму відшкодування ПДВ в щомісячний план надходжень (розпис) державного бюджету.
- d. *Акцизи.* З огляду на знецінення гривні і високий рівень інфляції, ми підвищили специфічні ставки акцизних податків на алкоголь спирт етиловий (на 50 %), кріплені та ігристі вина та пиво (на 100 %), тютюнові вироби (на 40 %), а також на бензин і дизельне паливо (на 13 %).
- e. *Податок на прибуток підприємств.* Ми залишили ставку податку незмінною в розмірі 18 відсотків. Щоб мати можливість скористатися додатковими бюджетними надходженнями на тлі зниження внесків на соціальне забезпечення вже в 2016 році, ми запровадили щоквартальні нарахування і сплату податку на прибуток підприємств.
- f. *Податок на доходи фізичних осіб.* Ми запровадили єдину ставку 18 відсотків, яка замінила дві ставки - 15 та 20 відсотків, і надалі застосовуватимемо зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу на суму податкової соціальної пільги, що становить 50% розміру прожиткового мінімуму, лише тим особам, чий дохід складає менше 1,4 прожиткового мінімуму для працездатних осіб.
- g. *Спрощений режим оподаткування.* Ми збільшили ставки для платників єдиного податку, що належать до III і IV груп і знизили поріг для платників третьої групи з 20 до 5 млн. грн.
- h. *Оподаткування майна.* Ми підняли ставку та розширили базу податку на нерухомість, включивши до неї будинки і квартири класу «люкс», та розширили податкову базу для нещодавно введеного податку на автомобілі класу «люкс».

- i. *Оподаткування газовидобувної галузі.* Ми знизили ставки ренти на газ, який видобувається в комерційних цілях, до 29 відсотків (із свердловин глибиною до 5 тисяч метрів) та 14 відсотків (із свердловин глибиною понад 5 тисяч метрів) з 55 відсотків та 28 відсотків відповідно. Ми розглядаємо можливість внесення до кінця вересня 2016 року додаткових змін в систему оподаткування нафтогазової галузі і запровадити єдину ставку роялті незалежно від глибини свердловин і надбавку до податку на прибуток підприємств. Ми також знизили з 1 квітня 2016 року ставки рентних платежів за видобуток газу для компаній які за законом мають постачати газ для домогосподарств та тепло генеруючих компаній до 50 відсотків з чинних 70 відсотків. Для компенсації потенційних втрат доходів цих компаній ми збільшили з 1 травня 2016 р. ціну реалізації газу компаній, що постачають газ для потреб населення та підприємств ТКЕ, до 4849 грн (приблизно 185 дол. США), без ПДВ.
- j. *Інші заходи стосовно надходжень.* Ми збільшили рентні платежі за видобуток бурштину і підвищили дивіденди, сплачувані підприємствами державної форми власності, збільшивши обов'язкову державну частку до 75 відсотків. Ми також ухвалимо законодавчі акти, що дозволять легалізувати видобуток бурштину до кінця жовтня 2016 року та припинити стягувати деформуючий податок з готівкових валютно-обмінних операцій до кінця жовтня 2016 року. Ми також поновили переговори стосовно укладання угод щодо уникнення подвійного оподаткування з ключовими партнерами з метою мінімізації ухиляння від сплати податків.

27. **Ми доповнили нашу реформу податкової політики потужними заходами з поліпшення адміністрування надходжень.** Реалізація нещодавно затвердженого плану реформ адміністрування надходжень, що є важливим пріоритетом на 2016 рік, допоможе розбудувати ефективну систему стягнення доходів до бюджету, що забезпечує справедливе і прозоре застосування податкового законодавства, зменшує складність та довільність, і сприяє дотриманню податкових вимог і розвитку приватного сектору. Ми визнаємо, що податкові амністії є матимуть руйнівну дію на дотримання податкових вимог, і тому, у випадку, якщо будь-яка із податкових реформ, що здійснюватиметься впродовж терміну дії, міститиме елементи податкової амністії, такі елементи будуть погоджені з фахівцями МВФ з тим, щоби уникнути негативного впливу на дотримання податкової дисципліни та на наші зусилля у боротьбі з корупцією. Таким чином, ми не розглядатимемо будь-який із варіантів амністії до тих пір, поки не даватиметься ознаки істотний прогрес у реформуванні Державної Фіскальної Служби (ДФС), включаючи визначені нижче заходи, з тим, щоби ця реформа ефективно визначила доходи, приховані від оподаткування, та це оподаткування посилила. Також, будь-які пропозиції стосовно прощення податкових зобов'язань

стосуватимуться виключно сплати незадекларованих або невказаних в податковій звітності, проте законним шляхом отриманих доходів або активів. Якщо детальніше, то в 2016 році наші наступні зусилля в напрямку посилення адміністрування надходжень зосереджуються на таких питаннях:

- а) Подальші досягнення у виконанні плану реформ адміністрування надходжень. Станом на кінець грудня 2015 року ми перемістили всіх великих платників податків до Офісу великих платників податків (**структурний маяк**). Починаючи з кінця грудня 2015 року, ДФС розпочала запроваджувати свої нові власні організаційні зміни у відповідності до плану реформи адміністрування надходжень (**структурний маяк**). Ми здебільшого завершили процес скорочення чисельності ДФС приблизно із 58 800 до майже 44 000 працівників станом на кінець квітня 2016 року. До кінця вересня 2016 року Верховна Рада ухвалить закон, який запроваджує один рівень для внутрішнього врегулювання суперечок в межах ДФС. Нашою метою є об'єднання митної та податкової адміністрації в єдину юридичну особу, що дасть можливість скористатися синергетичним ефектом, а також ми розраховуємо на ухвалення парламентом до кінця грудня 2016 року відповідного закону (новий **структурний маяк**). У якості проміжного заходу Кабінетом Міністрів буде ухвалено до кінця вересня 2016 року постанову про об'єднання всіх податкових офісів в єдину юридичну особу, а парламентом буде ухвалено рішення про об'єднання митниць в єдину юридичну особу всередині структури ДФС, з одночасним наданням керівникам підрозділів на обласному рівні права підпису. Ми забезпечимо повну сумісність структур реформованих податкових та митних адміністрацій однієї з одною, що дозволить здійснити їхнє об'єднання та реорганізацію ДФС за функціональними критеріями до кінця грудня 2016 року. У контексті цих зусиль, до кінця грудня 2016 року ми також консолідуємо офіси у регіонах, істотно зменшимо адміністративні функції на обласному та місцевому рівнях і переведемо все управління функціями аудиту та стягнення податкової заборгованості на рівень області та центрального офісу, залишивши на місцевому рівні лише фронт-офіси. Ми також ліквідуємо податкову поліцію і, на основі консультацій з експертами МВФ, до кінця жовтня 2016 року запровадимо підпорядкований Міністерству фінансів і укомплектований новими працівниками новий цивільний підрозділ, уповноважений розслідувати фінансові та економічні кримінальні правопорушення проти Держави, включаючи податкові, позбавляючи інші державні установи їхньої ролі у цій сфері, однак при цьому не порушуючи підслідності НАБУ. За підсумками завершення реформи ДФС, ми розглянемо можливість передачі нової служби податкових розслідувань до структури ДФС.

- b) Крім того, ми завершуємо розробку законопроекту, що встановить критерії визначення «власника великого капіталу» (High Net Worth Individuals), уведе останніх до нової програми перевірок, і надасть ДФС відповідні інструменти для виявлення несумлінних платників податків, включаючи можливість доступу до даних банківського рахунку таких осіб, але за умови наявності потужних захисних механізмів, що дозволить мінімізувати зловживання з боку фахівців ДФС. Також ми знімемо мораторій на проведення податкових перевірок платників податків, річний оборот яких не перевищує 20 млн. грн., наприкінці 2016 року, як передбачено Податковим кодексом. Ми завершимо розробку законопроекту, спрямованого на посилення можливості стягнення боргу адміністративним шляхом, відповідно до передової міжнародної практики, і надамо ДФС повноваження застосовувати непрямі методи оцінки для отримання точної суми зобов'язань платників щодо сплати податків і єдиного соціального внеску. Ми очікуємо, що зазначений законопроект буде прийнятий до кінця жовтня 2016 року, коли, як ми очікуємо, буде досягнуто значного прогресу в реформуванні ДФС.
- c) Ми визнаємо, що адекватна оплата праці спеціалістів ДФС є важливою складовою нашої стратегії добропорядності. Тож, паралельно із завершенням перевірки і повторним призначенням спеціалістів ми проведемо цільову реформу оплати праці співробітників ДФС з метою довести її до рівня, співставного з оплатою праці в інших державних установах, де відбулась реформа (напр., в патрульній поліції) і забезпечити належне фінансування ключових інформаційних систем і митниць впродовж 2016 року, але в межах поточних бюджетних асигнувань ДФС. Ми також зробимо пріоритетом підвищення професійних стандартів ДФС.
- d) Для покращення дотримання вимог щодо сплати єдиного соціального внеску, починаючи з 1 січня 2017 року ми узгодимо бази єдиного соціального внеску і податку на доходи фізичних осіб і запропонуємо можливість подання єдиної звітності по цих податках і їх сплаті загальною сумою. Для сприяння досягненню цих цілей ми завершимо складання відповідного плану і розпочнемо програму підвищення обізнаності платників податків до кінця вересня 2016 року.
- e) Ми створили нове управління внутрішніх розслідувань в ДФС і винайняли для роботи в ньому нових співробітників, які спільно з іншими державними установами здійснюватимуть оцінку ризиків, аналізуватимуть річні декларації про активи високопосадовців ДФС і проводитимуть розслідування в рамках наших заходів боротьби з корупцією. Діяльність управління розслідувань контролюватиме нещодавно

створена група експертів, які забезпечать публікацію результатів проведеного ними моніторингу на щорічній основі. Щоб відстежувати зміни у ставленні суспільства до ДФС, ми почнемо проводити регулярні незалежні опитування.

- f) На додачу до фіскальної ролі реформа митної служби, що наразі відбувається, забезпечить значне полегшення торгівлі і посилюватиме безпеку суспільства за рахунок більш ефективного контролю на кордоні. Як передбачено планом реформування адміністрування доходів, нашою метою є призначення до кінця вересня 2016 року нового заступника Голови ДФС, відповідального за роботу митних органів. До кінця вересня 2016 року ми ухвалимо зміни в Митному кодексі, що дозволять гармонізувати вимоги до уповноваженого економічного оператора із законодавством ЄС. Ми до кінця вересня 2016 року забезпечимо ДФС необхідними повноваженнями і запровадимо програму пост-митного аудиту. Для спрощення, подальшої автоматизації і раціоналізації процедур митного оформлення за рахунок запровадження на митницях послуги «єдине вікно» Кабінет Міністрів України ухвалив у травні 2016 року відповідну постанову, впровадження якої розпочалося у серпні 2016 р. У зв'язку із цим, ми зведемо до мінімуму випадки фізичної перевірки вантажів, розробимо і опублікуємо комплексний план заходів для митних органів і посилимо координацію дій із Державною прикордонною службою для скорочення вхідного потоку нелегальних товарів і забезпечення обміну інформацією між митними органами і основними торговельними партнерами. Ми визначили низку ключових проектів в сфері ІКТ, що мають найвищий пріоритет для митниці, і здійснюємо пошук зовнішнього фінансування. Ми також вдосконалимо порядок оцінки митної вартості, запровадивши найкращі європейські практики, і з третього кварталу 2016 року будемо сприяти застосуванню процедури умовного випуску товарів як способу уникнути небажаних затримок з обробкою декларації. До кінця жовтня 2016 року ми підготуємо проектний план з подальшого розвитку управління ризиками, щоб посилити існуючі слабкі місця, майбутні плани і вимоги, а також вирішити організаційні питання і питання управління. З метою мінімізації можливих втрат доходів в пунктах пропуску через державний кордон і на внутрішніх пунктах митного оформлення через слабкі кордони, ми ініціюватимемо інспектування цих слабких місць третьою стороною, щоб до кінця грудня 2016 року завершити це інспектування принаймні в трьох найбільших пунктах перетину кордону і внутрішніх пунктах митного оформлення.
- g) За результатами консультацій з фахівцями МВФ, ми запровадимо у вересні 2016 року ключові показники ефективності (КПЕ) ДФС на 2016 і 2017 роки. Ці цільові показники зосереджуватимуться, між іншим, на результатах основної діяльності податкової і

митної адміністрації (в т. ч. і проведенні аудитів, стягненні податкового боргу, погашенні накопиченої заборгованості за відшкодуваннями ПДВ і внутрішній реорганізації). У 2016 році – в межах додаткової суми, що утворилась за рахунок понадпланових надходжень – ми також продовжуватимемо скорочувати обсяг передоплати податку на прибуток підприємств, що нагромадилась за останні декілька років.

- h) Після переходу у 2016 році на нову систему відшкодування ПДВ, ми ліквідуємо взаємозв'язок між виплатою відшкодування ПДВ та необхідністю виконання чистих цільових показників за доходами від ПДВ, встановлюваних щомісячними планами, що повинно дозволити нам повністю ліквідувати обсяг простроченої заборгованості з відшкодування ПДВ.

28. Ми визнаємо необхідність фундаментальної реформи режиму спрощеного оподаткування, який залишається надмірно складним і надає можливості для довільного застосування. Відтак, до кінця вересня 2016 року ми розробимо пропозицію і здійснимо заходи для боротьби із порушеннями, зниження ступеню пільговості та складності діючого режиму та зменшення різниці із податковим навантаженням тих, хто підпадає під загальний режим оподаткування.

29. Для виконання узгоджених за програмою цільових показників дефіциту бюджету ми також розробили постійні заходи економії видатків в контексті середньострокової реформи з метою поліпшення ефективності та якості державних послуг:

- a. *Пенсійна реформа.* В найближчі роки демографічні тенденції і різке зниження ставки єдиного соціального внеску призведуть до суттєвого зростання структурного дефіциту Пенсійного фонду, покриття якого вимагатиме значних субсидій з державного бюджету. Для вирішення цих завдань на довгостроковій основі, ми налаштовані реалізувати багатоетапну стратегію реформ:

- Ми вже здійснили перший етап реформ в 2015 р., скасувавши спеціальні пенсії для держслужбовців та інших привілейованих категорій пенсіонерів і збільшивши пенсійний вік і необхідний стаж для низки професій, представники яких мають право на достроковий вихід на пенсію. Ми також продовжили практику утримання частини пенсій працюючих пенсіонерів, що була запроваджена в березні 2015 р., до кінця 2016 року, скасували прив'язку розміру максимальної пенсії до розміру мінімальної заробітної плати і залишатимемо його незмінним на рівні 10 740 грн.

Для подальшого поетапного скасування спеціальних пільг у якості **попереднього заходу** для цього перегляду ми ухвалили постанову Кабінету Міністрів, якою скоротили перелік професій, представники яких мають право на достроковий вихід на пенсію, принаймні, на 40 відсотків з точки зору чисельності осіб, на яких поширюється така норма.

- Для зменшення дуже високого рівня дефіциту Пенсійного фонду, що загрожує життєздатності солідарної пенсійної системи, і для посилення її справедливості і спроможності забезпечувати належний рівень пенсій в довгостроковій перспективі, до кінця грудня 2016 року ми ухвалимо законопроект (новий **структурний «маяк»**) з метою: (i) поступового коригування обов'язкового віку для виходу на пенсію і подальшого скорочення переліку осіб, що мають право на достроковий вихід на пенсію; (ii) встановлення більш жорстких вимог до права на отримання мінімальної пенсії (iii) об'єднання пенсійного законодавства, яке наразі представлене приблизно двадцятьма законодавчими актами, і забезпечення єдиного принципу надання пенсій без пільг для будь-яких професій (крім військовослужбовців); (iv) розширення бази платників єдиного соціального внеску; (v) забезпечення справедливого оподаткування у сфері пенсійного забезпечення; та (vi) посилення зв'язку із сплатою єдиного соціального внеску, також для забезпечення декларування реального розміру доходів. Крім того, ми відокремимо доплати різним категоріям пенсіонерів від трудових пенсій і переведемо їх фінансування з Пенсійного фонду в Державний бюджет, а також посилимо їх адресність, починаючи з 2017 року, щоб зробити систему справедливішою і вивільнити ресурси для ефективнішого зниження рівня бідності.
 - Допоки не будуть прийняті всі зазначені вище заходи і не буде створена стабільна основа для системи пенсійного забезпечення, ми утримаємося від запровадження другого рівня пенсійної системи.
- b. *Фонд заробітної плати.* Заробітна плата в бюджетній сфері зросте з урахуванням росту **мінімальної заробітної плати** на 5 відсотків з 1 травня 2016 року і на 10.4 відсотків з 1 грудня 2016 року, що компенсує працівникам бюджетної сфери очікуваний рівень інфляції і допоможе пом'якшити наслідки підвищення тарифів на природний газ до рівня покриття собівартості, що відбулося раніше запланованого терміну.
- c. *Реформа системи соціальної допомоги та соціального страхування.* Ми вдосконалимо адресність та посилимо прогресивний характер низки програм соціальної допомоги за рахунок покращення перевірки матеріального стану; раціоналізуємо та консолідуємо

- програми, які мають подібні цілі; та приведемо субсидії на комунальні послуги у відповідність із цінами на природний газ, які домінують на міжнародному ринку. Крім того, до кінця грудня 2016 року. Міністерство фінансів завершить перевірку отримувачів пенсій та соціальної допомоги і зверне стягнення на осіб, що отримували їх незаконно, та скоротить адміністративні витрати фондів соціального страхування.
- d. *Реформа системи освіти.* Ми продовжимо докладати зусиль для поліпшення ефективності та стандартів освіти. Реформи, що будуть проведені до вересня 2016 року, також підвищать ефективність видатків, зокрема через: (i) подальшу оптимізацію мережі шкільних закладів за рахунок закриття малих шкіл та переведення учнів до краще обладнаних шкіл; (ii) більшу адресність фінансової допомоги учням та вихованцям навчальних закладів за рахунок вдосконалення перевірки матеріального стану; (iii) оптимізацію системи науково-дослідних установ; (iv) сприяння приватному фінансуванню вищих та професійно-технічних освітніх закладів; а також, (v) передачі частини фінансування професійно-технічних навчальних закладів на нижчі рівні врядування.
- e. *Реформа системи охорони здоров'я.* З метою поліпшення ефективності системи охорони здоров'я та якості послуг населенню, ми впроваджуватимемо реформи в напрямку до більшої децентралізації, більшої автономії управління лікарняними закладами та переходу від фінансування на основі кількості ліжок до фінансування послуг. Повномасштабний закон, що передбачатиме проведення реформ, буде схвалений парламентом до кінця грудня 2016 року. Першим кроком у вирішенні питання значної неефективності системи лікарень стало зниження нами граничного нормативу забезпечення стаціонарними лікарняними ліжками у розрахунку на 10 тис. населення з 80 до 60, що супроводжується відповідним скороченням чисельності медичного персоналу до кінця вересня 2016 року. Крім того, ми реформували систему державних закупівель фармацевтичної продукції відповідно до європейських стандартів і принципів. Зокрема, закупівлі здійснюються за участю спеціалізованих організацій, починаючи із 2016 року.
- f. *Інші заходи стосовно видатків.* Ми раціоналізуємо систему субсидій, включаючи субсидії підприємствам державної форми власності; після прийняття нового Закону України «Про державні закупівлі» ми почали проводити електронні закупівлі з 1 квітня 2016 року для центральних органів державного управління, і з 1 серпня 2016 року почали запровадження електронних закупівель в усіх інших державних органах; збільшимо спільну оплату або скоротимо витрати на культурні програми та

громадський транспорту до кінця вересня 2016 року; та оптимізуємо кількість державних установ. Впродовж 2015 року ми реорганізували десять і ліквідували вісім державних установ. За допомогою ЄС ми розпочали розробку комплексної стратегії реформування державного управління, і ми забезпечимо її повне узгодження із нашою середньостроковою фіскальною програмою. Подальше скорочення чисельності зайнятих в державному секторі може забезпечити простір для цільового підвищення заробітної плати на підтримку зусиль із боротьби з корупцією.

30. Крім того, ми посилюємо наш бюджетний процес, щоб стимулювати більш ефективне використання державних коштів. Відповідно до рекомендацій місії технічної допомоги МВФ ми маємо намір організаційно оформити процес аналізу видатків. На підтримку цього процесу ми запровадимо суворі бюджетні обмеження для галузевих міністерств, заохочуючи їх визначитись з напрямками економії своїх ресурсів у межах виділених їм бюджетних асигнувань. Ми використаємо процес аналізу видатків для розробки високоякісних заходів із їх скорочення. У співпраці із ЄС та іншими міжнародними партнерами, ми розробимо, а Кабінет Міністрів схвалить до кінця грудня 2016 року комплексний план реформування управління державними фінансами який передбачатиме конкретні, вимірювані та обмежені у строках заходи за такими напрямками як середньо-термінове планування бюджету, управління готівковими коштами та боргом, засоби фінансового контролю, прозорість державних фінансів і боротьба з корупцією.

31. Насамкінець, підвищення цін на газ та опалення до рівня повного покриття собівартості супроводжується значною додатковою соціальною допомогою із вдосконаленням механізмом її адресного надання для підтримки вразливих домогосподарств. Зокрема:

- a. В бюджеті на 2016 рік ми збільшили обсяги допомоги з оплати вартості енергоносіїв (за програмами пільг і субсидій) з майже 24,4 млрд. грн. в 2015 році до 35 млрд. грн. в 2016 році, а також ухвалили зміни до бюджету, що передбачають подальше їхнє збільшення до рівня 40,3 млрд. грн. на надання підтримки з огляду на більш стрімкі темпи підвищення цін на газ до рівня собівартості. Ми започаткували реформи з метою посилення адресності підтримки вразливих верств населення та забезпечення прийнятності цих програм для бюджету, в тому числі за рахунок: (і) надання одержувачам пільг з оплати енергоносіїв можливості зробити вибір на користь отримання пільг чи участі у програмі субсидій на оплату житлово-комунальних послуг (але не того і іншого одночасно) , а також (іі) внесення змін у норми

споживання за програмами субсидій на оплату житлово-комунальних послуг з метою наближення їх до поточних рівнів споживання. Ми здійснюємо перегляд і маємо намір відкоригувати параметри соціальних програм, що мають стосунок до оплати житлово-комунальних послуг, у т.ч. формули розрахунку розміру субсидії з метою забезпечення утримання обсягу видатків на субсидії в межах затвердженої в бюджеті суми (новий структурний маяк).

- b. Ми ініціювали створення централізованої системи моніторингу характеристик домогосподарств, що беруть участь в програмах пільг і субсидій на оплату житлово-комунальних послуг. Система містить інформацію про кількість отримувачів, дохід домогосподарства, та суму субсидій. До кінця вересня 2016 року ми розширимо спроможності системи надавати інформацію про пільги та рівні споживання за розподілом доходів, що має критичне значення для посилення адресності. Ми регулярно аналізуватимемо цю інформацію, щоб перевіряти, чи надається допомога за цими двома діючими програмами належним чином. Ми надіслали заяви на надання субсидій на оплату житлово-комунальних послуг всім домогосподарствам і вжили заходів для управління зростаючою кількістю заявок на надання соціальної допомоги, в тому числі виділивши належні бюджетні ресурси і додатковий персонал.

Е. Політика в енергетичному секторі

32. Ми продовжуємо успішно вирішувати питання покращення фінансування Нафтогазу і здійснювати погоджену реформу енергетичного сектору.

- a. Дефіцит Нафтогазу залишається у рамках програмних показників. У 2015 р. кумулятивний розмір грошового дефіциту сягнув 18,2 млрд. грн. (0,9 відсотків ВВП), що нижче за програмний цільовий показник. Ми й надалі налаштовані на усунення дефіциту Нафтогазу до кінця 2017 року.
- b. Було вчасно завершено незалежну діагностику дебіторської заборгованості Нафтогазу компанією ПрайсВотерХаус Куперс із залученням зовнішнього фінансування з боку Департаменту міжнародного розвитку Великобританії (DFID). Об'єднаний звіт, що містить рекомендації стосовно покращення роботи із дебіторською заборгованістю, було передано МВФ, і його першу частину було оприлюднено 30 вересня 2015 року.
- c. Ми переглянули формулу для розподільчих рахунків, на які надходять платежі підприємств ТКЕ, для забезпечення отримання НАК «Нафтогазом України» частки

коштів, пропорційної поточній вартості газу в тарифі на опалення. В результаті було повернуто «коригуючий коефіцієнт», що дозволяє НАК «Нафтогазу України» поступово стягувати з підприємств ТКЕ заборгованість, нагромаджену з 1 вересня 2015 року. Ми будемо вживати будь-яких необхідних заходів для забезпечення подальшого функціонування розподільчих рахунків.

- d. Ми прийняли більшу частину нормативних документів, необхідних для покращення застосування нового Закону «Про ринок природного газу», що вступив в дію з 1 жовтня 2015 року. Ці нормативні документи сприяли встановленню цін на газ на перехідний період до 2017 року на рівні нижче міжнародного паритету та наданню субсидій вразливим верствам споживачів.
- e. Ми розширили сферу застосування дозволених державних гарантій, передбачених в бюджеті на 2016 рік на загальні цілі та на запозичення Нафтогазу на суму щонайменше 700 млн. дол. США, а також зовнішні гарантії міжнародних фінансових організацій та приватних сторін, надані на користь Нафтогазу.
- f. Ми гарантуємо, що мораторій на стягнення Нафтогазом заборгованості енергогенеруючих компаній та держпідприємств, скасування якого було умовою першого перегляду програми, не буде введений повторно. Тож, ми відмінили рішення Верховної Ради про подовження мораторію на примусове стягнення, звернене на компанію «Енергоатом» і підприємства ТКЕ.

33. Крім того, ми прискорили наші заходи, спрямовані на усунення дефіциту НАК «Нафтогаз України» і запровадження змін в газовому секторі.

- a. Відзеркаленням нашої налаштованості збільшити ціни на газ та опалення до рівня покриття витрат на основі паритету імпорту стало прийняття і оприлюднення Кабінетом Міністрів рішення про запровадження з 1 травня 2016 р. єдиного роздрібного тарифу на газ на рівні повного покриття витрат (**попередній захід** для цього перегляду). Було також оприлюднене рішення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, про збільшення роздрібних тарифів на теплову енергію до рівня, співставного з ціною на газ на основі повного паритету імпорту з 1 липня 2016 року. (**попередній захід** для цього перегляду). Для забезпечення того, що тарифи і надалі залишатимуться на рівні повного покриття витрат, ми переглянемо до кінця жовтня 2016 року Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносупільних інтересів у процесі функціонування ринку

природного газу (постанова Кабінету Міністрів України №758) з метою впровадження тимчасового механізму щоквартального коригування роздрібних тарифів на газ та теплову енергію у разі, якщо тарифи відхилятимуться від рівня повного покриття витрат (на основі паритету імпорту у відповідності до Технічного меморандуму про взаєморозуміння) на 10 або більше відсотків (новий **структурний маяк**). Перше коригування цін в разі необхідності відбудеться з 1 січня 2017 року. Тимчасове коригування застосовуватиметься до повної лібералізації тарифів, що має відбутись не пізніше 1 квітня 2017 року. Ми також, починаючи з 1 жовтня 2016 року, здійснюватимемо щоквартальне коригування цін на газ українського видобутку (ціни Укргазвидобування) з метою утримання їх на рівні імпорتنих цін.

- b. З метою сприяння повній лібералізації газових тарифів ми вноситимемо подальші зміни до постанови Кабінету Міністрів України №758 від 1 жовтня 2015 року з тим, щоб відокремити тарифи на транспортування і розподіл газу від вартості газу як товару. До кінця березня 2017 року ми монетизуємо субсидії на житлово- комунальні послуги, щоб приватні газові трейдери могли конкурувати з НАК “Нафтогаз” за право постачання газу населенню і комунальним підприємствам, і для стимулювання енергозбереження.
- c. Для подальшого покращення стягнення Нафтогазом боргів з підприємств ТКЕ в червні 2016 року було ухвалено постанову Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, яка запроваджує в тарифах на теплову енергію компенсацію за технологічні втрати, встановлює цільові показники для зниження технологічних втрат і яка має набути чинності до 1 вересня 2016 року.
- d. Крім того, до кінця вересня 2016 року ми ухвалимо решту змін (законопроект №4868), необхідних для сприяння застосуванню нового Закону України «Про ринок природного газу».

Г. Урядування, бізнес клімат та реформа державних підприємств

34. **Ми досягли прогресу в проведенні наших структурних реформ, спрямованих на подолання корупції, покращення бізнес-клімату та вдосконалення управління об’єктами державної власності.** Ми продовжимо здійснювати ці реформи, націлені на перебування економіки в майбутні періоди.

Боротьба із корупцією.

35. Ми налаштовані на прискорення здійснення антикорупційної реформи і вже, в основному, завершили формування сприятливих законодавчих засад для ключових правових та інституційних реформ, що наразі дозволять нам зосередитись на їх реалізації.

Зокрема:

- a. Ми забезпечили початок діяльності Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) (структурний «маяк» на кінець січня 2016 року). Бюро розпочало прийом на роботу та підготовку свого персоналу. З передбаченої загальної кількості 700 співробітників, приблизно 453, включаючи 142 детектива, були призначені на посаду та проходять підготовку. Загалом, керівництво НАБУ планомірно виконує План дій, розроблений за підтримки різних донорів.
- b. Ми також ухвалили законодавство з питань діяльності агентства з повернення та управління активами і з питань конфіскації та арешту активів. Останнє забезпечує спроможність НАБУ здійснювати попередні заходи, такі як заморожування і арешт активів з метою попередження будь-якої торгівлі, передачі або реалізації активів згідно з рекомендацією 4 FATF.
- c. Міністерство фінансів розробило стратегію реформування системи звітності з питань фінансового моніторингу. Ця реформа покликана допомогти зосередити зусилля установ, що подають звітність, на підозрілих операціях, як це визначено Групою з протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму (FATF), замість того, щоб надсилати мільйони шаблонних звітів щороку, більшість з яких не містить корисної інформації і вимагає обтяжливої ручної обробки банками. Стратегія була оприлюднена після проведення консультацій із зацікавленими представниками державного і приватного секторів за підтримки технічної допомоги МВФ.
- d. НБУ запровадив інструменти виїзного і безвиїзного контролю дотримання законодавства з питань фінансового моніторингу на основі оцінки ризиків, зосередившись на ризиках, пов'язаних із національними публічними діячами, і скориставшись для цього технічною допомогою, наданою фахівцями МВФ.
- e. Ми створили Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру, до сфери відповідальності якої належатиме нагляд за розслідуваннями НАБУ. Антикорупційний прокурор та два його заступники були призначені відповідно до процесу, що забезпечував широку підтримку з боку громадськості, що є **попереднім заходом** цього перегляду, і їм були надані необхідні приміщення.

- f. Ми також внесли поправки до Закону України «Про прокуратуру» з метою забезпечення своєчасного, справедливого та виваженого процесу призначення антикорупційних прокурорів, про що було досягнуто попередньої домовленості під час першого перегляду та що описано нижче. Зокрема, внесені поправки до Закону забезпечують нижчевикладене:
- Члени Конкурсної комісії повинні бути особами з бездоганною репутацією і мати високі професійні якості;
 - Подання Генеральним прокурором кандидатур до Конкурсної комісії повинно розглядатися як проміжний захід, допоки не буде створена Рада прокурорів. Відтоді членів Конкурсної комісії, які наразі призначаються Генеральним прокурором, буде призначати Рада прокурорів;
 - Конкурсну комісію очолюватиме загальноновизнаний та авторитетний експерт з числа членів, призначених Верховною Радою, що має багатий досвід, зацікавленість або відомий своїми діями на підтримку боротьби з корупцією;
 - Конкурсна комісія надасть Генеральному прокуророві лише по одному кандидату на кожному з трьох позицій (голови та двох заступників голови антикорупційної прокуратури) після отримання підтвердження того, що кандидат задовольняє вимоги прийнятності, визначені в Законах України «Про очищення влади» і «Про запобігання корупції», і вимоги для надання допуску до секретних матеріалів згідно із Законом «Про державну таємницю».
 - Повноваження із призначення на посаду та звільнення іншого прокурорського та непрокурорського персоналу антикорупційної прокуратури повинні бути надані голові антикорупційної прокуратури.
- g. Крім того, Верховна Рада прийняла зміни в законодавстві, що уможливають запуск комплексної електронної системи розкриття інформації про активи і доходи високопосадовців. Ключовими характеристиками цієї системи є: (i) розкриття інформації про активи високопосадовців в межах юрисдикції НАБУ, в тому числі інформації про кінцевих власників та контроль будь-яких коштів або інших активів (згідно з визначенням FATF); (ii) заборона високопосадовцям отримувати будь-які подарунки і активи крім тих, що мають дуже невисоку ціну; і (iii) використання НАБУ своїх повноважень для забезпечення надійності інформації про ці активи і доходи на будь-якому етапі.

36. У перспективі для подальшого посилення антикорупційних зусиль ми здійснимо такі заходи:
- a. Ми подамо до Верховної Ради законопроект для його ухвалення до кінця листопада 2016 року (новий **структурний «маяк»**), щоб забезпечити (i) можливість для НАБУ застосовувати широкий спектр методів розслідування, включаючи операції під прикриттям, перехоплення повідомлень, доступ до комп'ютерних систем і контрольовані поставки, не вдаючись до використання інфраструктури інших установ, а також (ii) захист реєстрації досудових справ і рішень суддів стосовно ведення слідства відносно НАБУ від витoku інформації про хід поточного слідства шляхом обмеження доступу до інформації лише колом офіцерів НАБУ і антикорупційної прокуратури до завершення слідства по справі або її закриття, не обмежуючи право осіб на захист.
 - b. Для моніторингу результатів запровадження законодавчої бази для боротьби з корупцією НАБУ щоквартально публікуватиме статистику щодо корупційних діянь, пов'язаних з високопосадовцями, що підпадають під юрисдикцію НАБУ, на інтернет-сторінці, яка буде у вільному доступі для громадськості (відповідно до форми, детально викладеної у пункті 96 Технічного меморандуму про взаєморозуміння). До середини вересня 2016 р. буде опублікована інформація за перший і другий квартали 2016 р. У подальшому оприлюднення цієї статистики буде відбуватися до кінця наступного після завершення кварталу місяця.
 - c. Повноцінний запуск електронної системи звітності про активи і доходи високопосадовців у відповідності з Законом України № 3755 Національним агентством із питань запобігання корупції відбувся 1 вересня 2016 р. Всі високопосадовці зобов'язані подати декларацію про наявні активи і доходи за 2015 рік в електронному вигляді, як визначено Статтею 46 Закону №2014/49 «Про запобігання корупції» протягом 60 днів з моменту запуску системи електронного декларування (а посадовці, які подали декларації у період, коли система працювала у тестовому режимі, мають ще раз подати / підтвердити свої декларації) і, невдовзі після подання цієї інформації, громадськості буде забезпечений відкритий доступ до неї через єдиний інтернет-сайт (**новий структурний «маяк»** на кінець жовтня 2016 року). Ми налаштовані здійснювати будь-які подальші перегляди системи розкриття інформації, узгоджені із фахівцями МВФ, що будуть потрібні для забезпечення її ефективності.
 - d. НБУ завершив 8 цільових перевірок банків, предметом яких було виконання регуляторних вимог до належної перевірки клієнтів і публічних діячів, з метою усунення ризиків зловживань з боку корумпованих посадових осіб, а також регулярно

публікуватиме інформацію про санкції, застосовані до банків за порушення вимог щодо протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.

- e. Ми вживаємо заходів для реалізації прийнятої стратегії реформування системи звітності з питань протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, щоб забезпечити до кінця 2016 року імплементацію необхідних правових, регуляторних та інституційних змін. Зокрема, до кінця вересня 2016 року ми ухвалимо зміни до законодавчої бази для введення трирівневої системи звітності, що включатиме (i) звіти про підозрілі операції згідно з визначенням FATF, (ii) звітність, заснована на встановлених порогових рівнях, щодо грошових операцій і міжнародних грошових переказів, і (iii) обов'язкову звітність про операції з високо ризиковими юрисдикціями і політично значущими особами. Ми посилимо операційну спроможність і моральні засади Державної служби фінансового моніторингу, у тому числі за рахунок призначення її Голови у відповідності із процесом, визначеним новим Законом «Про державну службу», і підвищення оплати спеціалістів Служби до рівня аналогічного того, що встановлений для інших органів, які займаються подоланням корупції. Для моніторингу своїх антикорупційних зусиль НАБУ оприлюднюватиме квартальну статистику на основі інформації, яку воно отримує від ДСФМУ (за формою, що визначена в пункті 97 Технічного меморандуму про взаєморозуміння). До середини вересня 2016 року буде оприлюднена інформація за перший і другий квартали 2016 року. Далі ця статистика оприлюднюватиметься до кінця наступного місяця після закінчення звітного кварталу.
- f. Ми приймемо законодавчий акт, що забезпечує створення спеціалізованого антикорупційного суду, як передбачено новим Законом України «Про судоустрій і статус суддів», із урахуванням огляду та аналізу досвіду діяльності таких судів в інших європейських державах та у відповідності до європейських стандартів і кращої практики.
- g. До кінця листопада 2016 року ми ухвалимо Закон України «Про устанovu бізнес-омбудсмена». Закон включатиме положення, які забезпечать відповідні повноваження, імунітет згідно з міжнародною практикою, повноваження з накладання адміністративного стягнення та доступ до інформації для виконання його функцій.

Реформування судової системи.

37. У царині судової реформи в червні 2016 року Парламент ухвалив зміни в Конституції, які уможливають важливі структурні зміни в організації судової

системи і статусі суддів. Попередній проект цих змін отримав схвальну оцінку Венеціанської комісії (26 жовтня 2015 року). Серед іншого ними посилюється судова незалежність, у тому числі завдяки відміні випробувального періоду для суддів; запроваджуються більш об'єктивні підстави для звільнення суддів; вводяться об'єктивні стандарти і процедури призначення, а також посилюється судове самоврядування. Було також досягнуто прогресу в наступних питаннях:

- a. *Процедура виконання судового наказу про сплату та арешт коштів на рахунку.* Ми стабільно рухаємось вперед у виконанні структурного «маяка» стосовно судового наказу про сплату та арешт коштів на рахунку. У цьому зв'язку законопроекти, що, між іншим, передбачають електронне подання вимог щодо виконання судового наказу, набудуть сили до кінця вересня 2016 року (змінений **структурний «маяк»**). Цими законами будуть внесені зміни у відповідні частини Цивільного процесуального і Господарського процесуального кодексів.
- b. *Інститут приватних виконавців судових рішень.* У червні 2016 року Парламент ухвалив закон, яким запроваджується професія приватного агента з виконання судових рішень у відповідності до положень Меморандумів про економічну і фінансову політику від лютого та липня 2015 року.
- c. *Вища рада юстиції та Вища кваліфікаційна комісія суддів.* З метою моніторингу прогресу у вирішенні дисциплінарних справ проти суддів, ми забезпечимо належне фінансування Вищої ради юстиції і Вищої кваліфікаційної комісії, щоб уможливити початок оприлюднення ними статистичних даних на регулярній основі до кінця листопада 2016 року. Дані включатимуть кількість закритих, відкритих і незавершених справ за кожен період, а також санкції, застосовані по кожній закритій справі, якщо вони застосовувались. Перша публікація таких даних охоплюватиме дані за 1-й, 2-й та 3-й квартали 2016 року, до 30 вересня 2016 року включно. Далі ці дані будуть оприлюднюватися щоквартально протягом всього періоду дії угоди.
- d. *Судовий збір.* Прийнятий в травні 2015 року Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сплати судового збору», відповідно до якого підвищується розмір судового збору (структурний «маяк» на кінець травня 2015 року), передбачає початок його виконання з 1 вересня 2015 року. У зв'язку з цим, Державна судова адміністрація України (ДСА) розпочала виконання положень Закону і вже зафіксувала зростання надходжень від судового збору. ДСА також ретельно відслідковуватиме, чи призводитиме вимога щодо збільшення судового

збору до скорочення кількості необґрунтованих позовів, що також є одним із завдань цього Закону.

Бізнес-клімат та дерегуляція.

38. Ми виконуємо, хоч і з певною затримкою, план дій з усунення регуляторних та законодавчих перешкод на шляху покращення бізнес-клімату. У цьому контексті ми актуалізуємо план дій з метою відображення в ньому досягнутого на сьогоднішній день прогресу і включення додаткових ініціатив у сфері дерегуляції. Щомісячні звіти про виконання плану після їх подання до Кабінету Міністрів оприлюднюються на сайтах Державної регуляторної служби і Кабінету Міністрів. У майбутньому:

- a. Кабінет Міністрів здійснюватиме всі необхідні кроки для забезпечення повного виконання плану дій з дерегуляції, включаючи публікацію щомісячних звітів про його виконання. Зокрема, пріоритетні заходи, передбачені пунктами 1, 2 та 5 цього плану і спрямовані на оптимізацію роз'яснення порядку реєстрації і ведення діяльності підприємства були затвержені Кабінетом Міністрів. Крім того, Кабінет Міністрів співпрацюватиме з Верховною Радою, щоб забезпечити прийняття законопроектів, необхідних для реалізації заходів 2, 5, 50, 54 і 62 цього плану до кінця вересня 2016 року. У грудні 2015 року Кабінет Міністрів затвердив оновлену методологію оцінки регуляторного впливу, що включає обов'язковий кількісний аналіз регуляторного впливу проектів всіх нових законодавчих актів і змін до діючих.
- b. Ми готуємо повний перегляд регуляторних норм, що включає (i) перегляд всіх норм, що впливають на підприємства; та (ii) підготовку рекомендацій стосовно необхідності їх скасування, перегляду або подальшого використання. Цей перегляд очікується до завершення на кінець грудня 2016 року разом із дорожньою картою виконання цих рекомендацій.
- c. Кабінет Міністрів забезпечить повномасштабну дію нещодавно прийнятого Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності». Наразі Кабінет Міністрів вже затвердив 13 умов ліцензування (з 30), а частина, що залишилась, буде затверджена до кінця вересня 2016 року. Затримка із поданням або затвердженням цих правил і умов не буде підставою для відмови у видачі ліцензії або для заборони діяльності підприємства.

- d. Кабінет Міністрів, у рамках консультацій з МВФ, подасть законопроект «Про обіг земель сільськогосподарського призначення» на розгляд Парламенту до кінця вересня 2016 року (новий **структурний «маяк»**). Ухвалення законопроекту Верховною Радою очікується до кінця грудня 2016 року.

Реформа державних підприємств

39. Ми продовжуємо рухатись вперед у напрямі реалізації стратегії реформування держпідприємств. Основні елементи нашої стратегії включають: (i) вдосконалення бюджетного нагляду, зокрема, шляхом покращення оцінки фіскальних ризиків держпідприємств; (ii) посилення корпоративного управління державних підприємств; і (iii) здійснення в середньостроковій перспективі прозорої приватизації та реструктуризації або ліквідації виявлених підприємств державної форми власності. До конкретних короткострокових заходів відносяться:

a. Оцінка фіскального ризику держпідприємств.

- o Ми створили міжвідомчу робочу групу із вдосконалення методики оцінювання фіскальних ризиків, пов'язаних із зобов'язаннями держпідприємств. У цьому контексті, ми склали перелік 10 державних підприємств, які несуть найбільші фіскальні ризики і які підлягатимуть реструктуризації. Крім того, в рамках консультацій з фахівцями МВФ ми розробили форму звіту, щоб спростити проведення інвентаризації заборгованості держпідприємств. На цій основі ми розширили охоплення звітності держпідприємств, включивши в неї всю заборгованість 50 найбільших компаній, та підготували звіти про обсяг цієї заборгованості.
- o Спираючись на ці результати та в рамках стратегії, спрямованої на вдосконалення управління фіскальним ризиком, ми створюємо в Міністерстві фінансів підрозділ з управління фіскальними ризиками. Через цей підрозділ Мінфін запровадить систему моніторингу та аналізу фіскальних ризиків держпідприємств і використовуватиме аналіз як джерело інформації для процесу підготовки бюджету і забезпечуватиме ресурси на випадок будь-якого очікуваного фіскального впливу на бюджет. Згідно з рекомендаціями нещодавньої місії МВФ з технічної допомоги ми гарантуватимемо, що новий підрозділ відповідатиме виключно за моніторинг і аналіз, не втручатиметься в будь-якій формі в управління держпідприємствами і не здійснюватиме додатковий контроль за їхньою діяльністю. Після створення підрозділу ми підготуємо комплексний звіт про фіскальні ризики, що виникають в

секторі держпідприємств, який буде включено в бюджетну документацію й оприлюднено на веб-сторінці Міністерства фінансів. Після того, як Міністерство фінансів розбудує спроможність здійснювати управління фіскальними ризиками, пов'язаними з держпідприємствами, ми розширимо аналіз і включимо в нього ширший спектр фіскальних ризиків, перед якими постає Україна, такі як загальні макроекономічні ризики і ризики зміни цін на товари сировинної групи.

b. Корпоративне управління державними підприємствами

- Був ухвалений Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України про корпоративне управління об'єктами державної власності», яким вносяться зміни до Закону України «Про управління об'єктами державної власності», спрямовані на посилення структури корпоративного управління держпідприємствами та прозорості їхньої діяльності. Закон дозволяє запроваджувати наглядові ради на підприємствах, що знаходяться в повній державній власності, і робить обов'язковим проведення зовнішнього аудиту цих підприємств. Щоб уможливити його належну реалізацію та з метою створення незалежних наглядових рад на найбільших унітарних державних підприємствах, Кабінет Міністрів до кінця вересня 2016 року ухвалить рішення, яким будуть врегульовані процеси створення зазначених наглядових рад, відбору їх членів та інші процедурні питання. Після цього ми призначимо незалежні наглядові ради принаймні на п'ятьох великих державних підприємствах до кінця жовтня 2016 року і на інших 10 великих держпідприємствах до кінця грудня 2016 року. Перші звіти про аудиторські перевірки цих підприємств на основі фінансової звітності станом на кінець 2015 року будуть завершені до кінця жовтня 2016 року.
- Зокрема, ми призначили незалежну наглядову раду НАК «Нафтогаз України» у складі п'яти членів, троє з яких незалежні, а двоє призначені за поданням Президента і Кабінету Міністрів, що узгоджується із Планом заходів із корпоративного управління.
- Кабінет Міністрів прийняв постанову, якою запроваджуються критерії відбору аудиторів для державних підприємств залежно від розміру цих підприємств. Ми плануємо завершити звіти про аудиторські перевірки 20 великих підприємств державної форми власності і оприлюднити ці звіти згідно із розпорядженням до кінця жовтня 2016 року і щонайменше 30 інших великих держпідприємств до кінця грудня 2016 року.

- МЕРТ, у рамках консультацій з фахівцями МВФ, до кінця вересня 2016 року розробить план заходів із строками їхнього виконання, яким будуть окреслені: (i) структура корпоративного управління єдиної національної Холдингової компанії, завданням якої буде управління стратегічними комерційними держпідприємствами, у тому числі порядок призначення наглядових рад, керівників та виконавчих рад, повноваження керівних органів, а також порядок і вимоги до підпорядкування, та (ii) кроки, необхідні для створення Холдингової компанії, включаючи необхідну законодавчу базу і графік.
- с. **Групування всіх держпідприємств.** Ми маємо наміри провести групування всіх держпідприємств, щоб здійснити їх належну класифікацію: залишити під управлінням держави (стратегічні комерційні держпідприємства і ті держпідприємства, які виконують інші стратегічні функції, в тому числі регулюючу, соціальну та оборонну), а також підприємства, що знаходяться на тимчасово неконтрольованих урядом територіях; продаж (приватизація); або ліквідувати (ліквідація або банкрутство). Зокрема:
- Міністерство економічного розвитку і торгівлі завершить підготовку, в рамках консультацій з фахівцями МВФ, попередньої класифікації всіх держпідприємств і узгодить її із Кабінетом Міністрів до кінця вересня 2016 року. На цьому етапі ми розглянемо список «стратегічних» підприємств та оцінимо відповідність віднесення їх до «стратегічних», тобто таких, що не підлягають продажу.
 - Паралельно ми розглядаємо і розробляємо необхідну правову базу, що дозволить запровадити класифікацію всіх державних підприємств, включаючи значне скорочення переліку підприємств, що не підлягають приватизації, створення спеціального підрозділу у Фонді Державного Майна України, завданням якого буде ліквідація непрацюючих держпідприємств і розробка оптимізованих процедур ліквідації певних непрацюючих державних підприємств.
 - Після проведення вищезазначеної підготовчої роботи ми (i) спрямуємо зусилля на внесення поправок до відповідного законодавства, які дозволять реалізувати результати класифікації всіх держпідприємств; (ii) завершимо класифікацію всіх держпідприємств в рамках консультацій з МВФ, іншими галузевими міністерствами та рештою державних органів, що здійснюють керівництво держпідприємствами, і ця класифікація буде затверджена постановою Кабінету Міністрів. Крім того, ми передамо ФДМУ держпідприємства, що включені в план приватизації на 2016 рік, крім тих, що залишаються в переліку держпідприємств,

що не підлягають приватизації. Затвердження Кабінетом Міністрів класифікації (групування) держпідприємств, її публікація на офіційному сайті МЕРТ і передачі їх до ФДМУ буде завершено до кінця жовтня 2016 року (новий **структурний «маяк»**). В рамках цього процесу ми складаємо план заходів щодо приватизації і ліквідації державних підприємств, у тому числі і поетапний графік передачі держпідприємств ФДМУ, щоб зберегти у ФДМУ достатній інституційний потенціал.

d. Реструктуризація і ліквідація:

- На основі переліку тих державних підприємств, що несуть найбільші фіскальні ризики, спільними зусиллями відповідних профільних міністерств, Міністерства економічного розвитку і торгівлі та Міністерства фінансів ми розробили детальні плани заходів з реструктуризації для п'яти з цих компаній (**структурний «маяк»** на кінець січня 2016 року.). Відповідні профільні міністерства спільно з МЕРТ і Міністерством фінансів забезпечать належне виконання цих планів з реструктуризації.
- Уряд планує централізувати функцію ліквідації непрацюючих державних підприємств і передати її одній державній установі. З цією метою ФДМУ, в рамках консультацій з іншими зацікавленими сторонами і фахівцями МВФ, розробляє проект закону про ліквідацію держпідприємств, який дозволить ФДМУ проводити ліквідацію певних держпідприємств, що не мають активів або тих, чії активи менші за зобов'язання, за спрощеною процедурою. У цьому зв'язку, ми проведемо аналіз законодавства про банкрутство, що стосується держпідприємств, і внесемо зміни, де це буде необхідно. Ми очікуємо на прийняття цього закону Верховною Радою до кінця жовтня 2016 року. До кінця жовтня 2016 року ми також переглянемо підзаконні акти, якими регулюються питання передачі непрацюючих підприємств однією державною установою іншій для спрощення порядку передачі непрацюючих держпідприємств, у яких відсутні активи або чії активи менші за зобов'язання, профільними міністерствами та іншими установами, відповідальними за управління такими підприємствами Фонду держмайна виключно з метою їх ліквідації. Крім того, ми забезпечимо, у рамках консультацій із фахівцями МВФ, наявність належної інституційної спроможності ФДМУ для виконання цих завдань, у тому числі достатніх фінансових і людських ресурсів.

е. *Приватизація*. Ми налаштовані на прискорення приватизації держпідприємств із забезпеченням відкритого і прозорого процесу, спрямованого на залучення стратегічних інвесторів, що розкриють весь потенціал приватизованих підприємств. Тим часом:

- Кабінет Міністрів прийняв постанову, якою визначив перелік державних підприємств, що підлягають пріоритетній приватизації за участю радників. На цій підставі постановою Кабінету Міністрів ми затвердили плани заходів для цих компаній, в яких для кожного державного підприємства визначені ключові параметри і умови процесу, в тому числі строків виведення підприємства з державної власності, метод приватизації і проміжні кроки, яких потрібно вжити. Акції всіх державних компаній з переліку підприємств, що підлягають пріоритетній приватизації, затвердженого Кабінетом Міністрів, вже передані Фонду держмайна України. Після цього ми розпочнемо їх приватизацію, вживаючи необхідних заходів для забезпечення відкритості і прозорості процесу.
- У цьому зв'язку Верховна Рада ухвалила зміни до Закону України «Про приватизацію», з метою відміни вимоги щодо обов'язкового продажу 5-10 відсотків акцій через фондову біржу. Кабінет Міністрів ухвалить до кінця вересня 2016 року необхідні нормативно-правові акти, якими будуть запроваджені критерії відбору радників для великих держпідприємств (групи G).
- До кінця вересня 2016 року Кабінет Міністрів схвалить План приватизації. Парламент також ухвалить до кінця вересня 2016 року законопроекти, якими буде скорочено перелік компаній, приватизація яких заборонена, зокрема з вилученням із переліку морських портів та сільськогосподарських державних підприємств, які ввійдуть в План приватизації на 2016 рік. Після цього Кабінет Міністрів прийме всі необхідні рішення для передачі всіх акцій компаній, включених до Плану приватизації, ДФМУ. Передача акцій буде завершена до кінця жовтня 2016 року.
- Крім того, МЕРТ і ФДМУ готують у співпраці з Міністерством фінансів додаткові зміни до Закону «Про приватизацію» для посилення прозорості і захисних механізмів, а також подальшої оптимізації процесу приватизації, в тому числі:
 - і. перелік заходів для попередження виведення активів з державних підприємств, обраних для приватизації, обмеживши право керівництва таких держпідприємств (i) брати на себе довгострокові контрактні зобов'язання (терміном більше 6 місяців), і (ii) здійснювати операції, сума яких – окремо або сукупно – перевищує певний ліміт. Ці заходи забезпечать персональну

відповідальність керівників держпідприємств за порушення цих зобов'язань і право виходу з усіх відповідних угод після проведення приватизації. Єдиним винятком для обмежень, визначених пунктами (i) і (ii) вище, будуть випадки, коли для здійснення відповідних операцій буде отримана попередня письмова згода ФДМУ;

- ii. раціоналізовані процедури приватизації малих і середніх держпідприємств;
 - iii. комплексні процедури проведення приватизації великих держпідприємств – у відповідності до найкращих світових практик.
 - iv. Посилення співпраці між ДФМУ, правоохоронними органами і регуляторними органами в процесі перевірки інформації про зацікавлених покупців. Ми завершимо внесення цих змін, за консультаціями з фахівцями МВФ, подамо їх до Верховної Ради до кінця вересня 2016 року і очікуємо на їх прийняття Верховною Радою до кінця грудня 2016 року (новий **структурний «маяк»**)
- Ми досягли суттєвого прогресу у забезпеченні надійної і прозорої приватизації ПАТ «Одеський припортовий завод» за участі залучених радників, які, відповідно до найкращих світових практик, підготували і подали до ФДМУ інформаційний пакет для ПАТ «Одеський припортовий завод». Також було завершено фінансовий аудит на основі результатів діяльності станом на кінець грудня 2015 року і відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), так само як і відповідні екологічні аудити. Крім того, Кабінетом Міністрів схвалено умови продажу підприємства, що включають вимогу про наявність принаймні двох учасників конкурсу, мінімум одного з них - іноземного. Ми очікуємо, що ФДМУ проведе конкурсний продаж до кінця жовтня 2016 року.
 - Аналогічним чином до кінця 2016 року ми плануємо провести конкурсний продаж АТ «Харківобленерго», ВАТ «Запоріжжяобленерго», ПАТ «Миколаївобленерго», ПАТ «Хмельницькобленерго», ВАТ «Тернопільобленерго» за тією ж самою процедурою, що і для ПАТ «Одеський припортовий завод».
 - Нашою метою буде розпочати конкурс з приватизації ПАТ «Центренерго» і до кінця березня 2017 року завершити його продаж за тією самою процедурою, що і для ПАТ «Одеський припортовий завод».

III. Моніторинг реалізації програми

40. Реалізація напрямів політики, передбачених програмою, й надалі здійснюватиметься через моніторинг попередніх заходів, дотримання кількісних критеріїв ефективності, індикативних цілей, постійно діючих критеріїв ефективності, структурних «маяків» і поквартальних переглядів, як це передбачено в наших Меморандумах про економічну і фінансову політику від 27 лютого і 21 липня 2015 року і в цьому Меморандумі. Ми також просили б встановити нові індикативні цілі для рівня інфляції. В Технічному Меморандумі про взаєморозуміння (ТМВ), що додається, визначено кількісні критерії ефективності та індикативні цілі програми. Виклад попередніх заходів і структурних «маяків» подається у Таблиці 1. Кількісні цільові показники станом на контрольні дати на кінець вересня, кінець грудня 2016 року і кінець березня 2017 року, а також постійно діючий критерій ефективності та індикативні цільові показники до кінця червня 2017 року представлені у Таблиці 2b Технічного меморандуму.

Додаток І. Таблиця 1. Україна: попередні заходи і структурні «маяки»		
<i>Запропоновані попередні заходи</i>	Стан виконання	Дата завершення
Ухвалення Верховною Радою Бюджету на 2016 рік відповідно до зобов'язань за програмою та нової редакції Податкового кодексу (як зазначено у пункті ¶26, окрім заходів, що набувають чинності після 1 липня 2016 року).	виконано	
Призначення керівника Антикорупційної прокуратури і двох його/ її заступників (пункт ¶[35e]).	виконано	
Прийняття й оприлюднення Кабінетом Міністрів рішення про уніфікацію і збільшення роздрібного тарифу на газ до рівня 100 відсотків покриття витрат на основі паритету імпорту з 1 травня 2016 року (як наведено в пункті 33а)	виконано	
Прийняття й оприлюднення необхідних рішень про збільшення роздрібних тарифів на теплову енергію до 100 відсотків рівня цін на газ на основі паритету імпорту з 1 липня 2016 року (як наведено в пункті ¶33а).	виконано	
Прийняття постанови Кабінету Міністрів щодо скорочення переліків професій №1 і №2, представники яких мають право на достроковий вихід на пенсію, принаймні на 40% стосовно кількості осіб, що мають таке право на достроковий вихід (¶29а).	виконано	
<i>Запропоновані нові структурні «маяки»</i>	Стан виконання	Дата завершення
Коригування параметрів соціальних програм, що мають стосунок до оплати житлово-комунальних послуг, у тому числі формули розрахунку розміру субсидії, з метою забезпечення утримання обсягу видатків на субсидії в межах затвердженої в бюджеті суми (пункт ¶ 31а)		Кінець вересня 2016 року
Подання до Верховної Ради Закону «Про обіг земель сільськогосподарського призначення (пункт ¶ 38d)		Кінець вересня 2016 року

<p>Перегляд Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів (постанова Кабінету Міністрів України №758) з метою впровадження тимчасового механізму щоквартального коригування роздрібних тарифів на газ та теплову енергію у разі, якщо тарифи відхилятимуться від рівня повного покриття витрат (на основі паритету імпорту у відповідності до Технічного меморандуму про взаєморозуміння) на 10 відсотків або більше (пункт ¶ 33а)</p>	<p>Кінець жовтня 2016 року</p>
<p>Забезпечення декларування всіма високопосадовцями своїх активів і доходів, як визначено в статті 46 Закону України №2014/49, за календарний 2015 рік і відкриття вільного доступу до них для широкого загалу на окремому веб-сайті одразу після їх подання (¶36с).</p>	<p>Кінець жовтня 2016 року</p>
<p>Затвердження Кабінетом Міністрів повної класифікації (групування) всіх держпідприємств та її оприлюднення на веб-сайті з розподілом на компанії, які (i) залишаються в управлінні державою (включаючи державні підприємства, що розташовані на тимчасово неконтрольованих урядом територіях); (ii) приватизуються; або (iii) ліквідуються; і передачі ФДМУ тих держпідприємств, що включені в план приватизації на 2016 рік (¶39с).</p>	<p>Кінець жовтня 2016 року</p>
<p>Ухвалення Верховною Радою законодавства, що забезпечує можливість для НАБУ: (i) застосовувати широкий спектр методів розслідування, у тому числі операції під прикриттям, перехоплення повідомлень, доступ до комп'ютерних систем і контрольовані поставки; незалежно від інфраструктури інших агентств, і (ii) реєстрація досудових розслідувань і роботи слідчих під егідою НАБУ повинні бути захищені від витоку інформації під час проведення слідства шляхом обмеження доступу до інформації лише для фахівців НАБУ і Анти-корупційної прокуратури до того, як слідство у справі буде завершено або закрито (¶36а).</p>	<p>Кінець листопада 2016 року</p>
<p>Ухвалення Верховною Радою законопроекту з метою i) поступового коригування обов'язкового віку для виходу на пенсію і подальшого скорочення переліку осіб, що мають право на достроковий вихід на пенсію; (ii) встановлення більш жорстких вимог до мінімального віку виходу на пенсію; (iii) об'єднання пенсійного законодавства, яке наразі представлене приблизно двадцятьма законодавчими актами, і</p>	<p>Кінець грудня 2016 року</p>

забезпечення єдиного принципу надання пенсій без пільг для будь-яких професій (крім військовослужбовців); (iv) розширення бази платників єдиного соціального внеску; (v) забезпечення справедливого оподаткування пенсій; та (vi) посилення зв'язку із сплатою єдиного соціального внеску, також для забезпечення декларування реального розміру доходів. Крім того, ми відокремимо доплати різним категоріям пенсіонерів від трудових пенсій і переведемо їх фінансування з Пенсійного фонду в Державний бюджет, а також посилимо їх адресність, починаючи з 2017 року (¶29а).		
Ухвалення Верховною Радою змін до Закону України «Про приватизацію» для підвищення прозорості і запровадження захисних механізмів, а також подальшої оптимізації процесу приватизації (¶39е).		Кінець грудня 2016 року
Ухвалення законодавства, що передбачає об'єднання митної та податкової адміністрації в єдину юридичну особу (¶27а).		Кінець грудня 2016 року
Попередні структурні «маяки»		
	Стан виконання	Дата завершення
НБУ і фінансовий сектор		
Доведення до відома банків Національним банком України про будь-які виявлені відхилення в звітах про обсяг кредитного ризику пов'язаних осіб на основі пунктів (i) та (ii), як зазначено в МЕФП за лютий 2015 року, пункт ¶13.	виконано	Кінець липня 2015 року
Верховна Рада ухвалить зміни до законодавства відповідно до рекомендацій фахівців МВФ, для посилення процедури визнання підприємств банкрутами (МЕФП за липень 2015 року, пункт ¶17 із змінами, внесеними пунктом 20 цього МЕФП).	виконано	Кінець березня 2016 року – перенесено на кінець вересня 2016 року
Фіскальна політика		
Державна фіскальна служба переведе усіх платників податків, що відповідають критеріям великих платників податків, до Інспекцій з обслуговування великих платників податків	виконано	Кінець грудня 2015 року

(МЕФП за лютий 2015 року, пункт ¶22).		
Державна фіскальна служба запровадить у дію усі нові механізми, передбачені планом реформування адміністрування доходів (МЕФП за лютий 2015 року, пункт ¶25).	виконано	Кінець грудня 2015 року
Прийняття Верховною Радою законодавства з питань пенсійної реформи, як погоджено із фахівцями МВФ, яким вносяться зміни в параметри солідарної системи для забезпечення її більшої сталості, відмінюються спеціальні пенсії і створюються умови для запровадження накопичувальної системи, що доповнюватиме солідарну систему (МЕФП за липень 2015 року, пункт ¶24).	не виконано	Кінець грудня 2015 року – переглянуто і перенесено на кінець грудня 2016 року
<i>Підприємства державної форми власності</i>		
Прийняття постанови Кабінету Міністрів про плани заходів з приватизації п'яти найбільших держпідприємств з переліку пріоритетних для приватизації підприємств (МЕФП за липень 2015 року, пункт ¶30).	виконано	Кінець вересня 2015 року
Узгодження детальних планів заходів з реструктуризації п'яти держпідприємств з найбільшими фіскальними ризиками, розроблених в ході консультацій із фахівцями МВФ, відповідними профільними міністерствами, Міністерством економічного розвитку і торгівлі і Міністерством фінансів (МЕФП за липень 2015 року, пункт ¶30).	виконано	Кінець січня 2016 року
<i>Урядування</i>		
Верховна Рада ухвалить Закон, що посилює положення Цивільного і Господарського процесуальних кодексів про виконання судового наказу про сплату заборгованості за внутрішніми трансакціями та про арешт коштів на банківських рахунках (МЕФП за лютий 2015 року, пункт ¶35; зміни внесено пунктом ¶37а цього МЕФП).	не виконано	Кінець грудня 2015 року - перенесено на кінець вересня 2016 року
Створення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, відповідальної за нагляд за розслідуваннями НАБ, згідно із Законом «Про прокуратуру», і забезпечення своєчасного доступу НАБ до відповідної інформації інших державних установ (МЕФП за липень 2015 року, пункт ¶29).	не виконано (попередній захід)	Кінець вересня 2015 року

Реалізація заходів для забезпечення функціонування Національного антикорупційного бюро, у тому числі виконання ним функції переслідування (МЕФП за липень 2015 року, пункт ¶29).	виконано	Кінець січня 2016 року
<i>Енергетичний сектор</i>		
Реформування системи соціальної допомоги на оплату житлово-комунальних послуг шляхом (i) скорочення охоплення програм пільг на оплату енергоносіїв, залишивши в них лише домогосподарства, участь яких і надалі не залежить від рівня їхніх доходів згідно із Законом України №76-VIII/2014; (ii) об'єднання пов'язаних видів допомоги і доведення їх до рівнів, передбачених за програмою субсидій на оплату житлово-комунальних послуг; і (iii) після консультацій із фахівцями МВФ перегляд формули розрахунку розміру субсидії за розширеною програмою надання субсидій на оплату житлово-комунальних послуг для спрямування субсидій вразливим домогосподарствам і забезпечення стимулів для енергоефективності. Загальний розмір передбачених в бюджеті коштів на всі програми соціальної допомоги на оплату енергоносіїв (програми пільг і субсидій) на 2016 рік буде визначений на рівні 35 млрд. грн. (МЕФП за липень 2015 року, пункт ¶24).	<i>Не виконано</i>	Кінець травня 2016 року –

